

อทินนาทานในปาราชิก : ปัญหาและทางออกในสังคมไทย

อำนาจ ยอดทอง*

บทคัดย่อ

ปาราชิกสิกขาบทที่ ๒ ข้ออทินนาทานในพระวินัยของพระภิกษุ จัดเป็นอาบัติที่มีโทษหนักที่สุดข้อหนึ่งในจำนวน ๔ ข้อ พระภิกษุผู้ฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษหนักที่สุดคืออาบัติปาราชิก ขาดจากความเป็นพระภิกษุทันที ในทางปฏิบัติสิกขาบทข้อนี้ได้กำหนดมาตราเป็นเงิน ๑ บาท หรือ ๕ มาสก ซึ่งเป็นค่าเงินสมัยพุทธกาล เมื่อนำมาใช้ในสังคมไทยจึงมีปัญหว่าจำนวนเงินบาทไทยในปัจจุบันซึ่งควรเป็นวัตถุแห่งอาบัติข้อนี้ควรเป็นเท่าไร แม้จะมีนักวิชาการและนักวิจัยต่างๆ พยายามคำนวณหาค่าเงินที่แน่นอน แต่ก็ปรากฏว่าได้จำนวนเงินที่แตกต่างกันอย่างมาก อีกทั้งคณะสงฆ์และองค์กรทางคณะสงฆ์ก็ไม่มีข้อกำหนดที่ชัดเจน ปัญหาดังกล่าวนี้เป็นปัญหาสำคัญและเกี่ยวข้องกับพระวินัยที่มีโทษร้ายแรงที่สุด ดังนั้นคณะสงฆ์จึงควรต้องมีข้อกำหนดเทียบค่าเงินไทยที่ชัดเจน ที่สำคัญควรมีคณะทำงานที่รับผิดชอบในการศึกษาปัญหาและกำหนดเกณฑ์ราคามาตรฐาน หรือมีวิธีคำนวณเกณฑ์ราคาทรัพย์สินเพื่อใช้ในการตัดสินวินิจัยโทษของพระภิกษุว่าด้วยอทินนาทานที่แน่นอน โดยอาจออกประกาศเป็นคำสั่งหรือกฎสำหรับใช้ปฏิบัติในสังคมไทย

คำสำคัญ : อทินนาทาน, อาบัติปาราชิก, วินัยสงฆ์

* บธ.บ. (การจัดการทั่วไป) ม. สุโขทัยธรรมาธิราช;

พธ.บ. (สังคมศึกษา), พธ.ม. (ปรัชญา), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อาจารย์ประจำภาควิชามนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

Adinnādāna in Pārājikasikkhāpada : The Problem and Ways out for the Problem in Thai Society.

Abstract

In the Bhikkhus' Discipline, the second Pārājikasikkhāpada (stealing is forbidden) is the gravest of the four offences, that is, stealing is regarded as one of the gravest of the four offences. Adinnādāna (to abstain from stealing) is one of the four gravest offences. Any monk who violates this rule receives the heaviest punishment, expulsion from the monkhood. In practice, Sikkhāpada is used to indicate that the monetary unit of one Pāda is equal to five māsakas, according to the currency in the Buddha's time. When this criterion is applied to Thai society, a problem arises of how to convert the monetary units into the present Thai Baht currency. Scholars' and researchers' efforts to tackle this question lead to vastly different answers. In addition, the Sangha and the organizations do not have a clear rule for this issue. The study shows that this problem is serious and related to the gravest offence. Therefore, the Sangha should provide a clear exchange rate to convert monetary units to Thai Baht currency. More importantly, a working group should be set up to study this problem and determine an exchange rate or a formula for calculating the appropriate value to provide a standard for judging the Adinnādāna offence. The standard may be announced as a directive or rule of practice for present Thai society.

Keywords : Adinnādāna, Pārājikasikkhāpada, Bhikkhus' Discipline

๑. บทนำ

พระภิกษุผู้สาวกของพระพุทธเจ้าเป็นผู้ออกจาก การครองเรือน สละเรือนหรือครอบครัว และทรัพย์สินสมบัติ ในทางโลก เปลี่ยนมาดำเนินชีวิตแบบอนาคาริก เป็นผู้ไม่มี เรือน เพื่อแสวงหาสัจธรรมในชีวิตและโลกเพื่อความหลุดพ้น หรือเพื่อพระนิพพานอันเป็นจุดหมายสูงสุดในพระพุทธ ศาสนาโดยถือพระธรรมวินัยเป็นหลักการและแนวทางใน การดำเนินชีวิตอย่างเคร่งครัด เฉพาะวินัยของพระภิกษุ นั้นถือว่าเป็นกฎ ข้อบังคับ ระเบียบ แบบแผน ตลอดจน ธรรมเนียมประเพณีของสงฆ์ในการฝึกฝนและพัฒนาตนเอง ที่สำคัญที่สุดอาจเทียบได้กับกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งเป็น กฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศในทางโลก พระวินัย ถือเป็นธรรมนูญของพระภิกษุสงฆ์ทั่วทั้งสังฆมณฑล เพียง แต่วินัยของสงฆ์นั้นมิได้เป็นพุทธบัญญัติที่พระพุทธเจ้าทรง บัญญัติไว้ล่วงหน้า คือ พระภิกษุได้กระทำผิดและประพฤติ เสื่อมเสียก่อนแล้วพระพุทธเจ้าทรงตั้งพระบัญญัติขึ้น ห้ามภิกษุทำอย่างนั้นอีกต่อไป พร้อมทั้งทรงกำหนดบท ลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือล่วงละเมิด เรียกว่า “ปรับอาบัติ”^๑ มี ๗ หมวด (หรือกอง หมายถึง กองของอาบัติ ๗ อย่าง) คือ

ปาราชิก^๒ สังฆาติเสส^๓ ฤทธัจจย^๔ ปาจิตตีย^๕ ปาฏิเทสนียะ^๖ ทุกกฏ^๗ และพุทฺธาสิต^๘ อาบัติ ๗ อย่างนี้ที่มาในพระปาฏิโมกข์

^๑ **ปาราชิก** เป็นชื่ออาบัติหนักที่ภิกษุต้องเข้าแล้วขาดจากความเป็น ภิกษุ, เป็นชื่อบุคคลผู้ที่พ่ายแพ้ คือ ต้องอาบัติปาราชิก ทำให้ขาด จากความเป็นภิกษุ และเป็นชื่อสิกขาบทที่ปรับอาบัติหนักขึ้นขาด จากความเป็นภิกษุ มี ๔ อย่าง คือ เสพเมถุน ลักของเขา ข่มมนุษย์ และอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน (๒๕๕๑ : ๒๓๙).

^๒ **สังฆาติเสส** แปลว่า หมวต อาบัติอันจำปรารภสงฆ์ในกรรม เบื้องต้นและกรรมที่เหลือ เป็นวิธีการที่จะออกจากอาบัตินี้ต้องอาศัย สงฆ์ตั้งแต่ต้นไปจนตลอด กล่าวคือ เริ่มต้นจะอยู่ปริวาส ก็ต้องขอ ปริวาสจากสงฆ์ ต่อจากนั้นจะประพฤติมาจนต้องอาศัยสงฆ์เป็นผู้ให้ ถ้ามีมูลปฏิภัสสนาก็ต้องสำเร็จด้วยสงฆ์อีก และท้ายที่สุดก็ ต้องขออโฆมาณจากสงฆ์ สิกขาบทที่ภิกษุละเมิดแล้วจะต้องอาบัติ สังฆาติเสสมิ ๑๓ ข้อ อาบัติสังฆาติเสสถือว่าเป็นหมวตอาบัติหนักรอง จากปาราชิก ต้องอยู่กรรมจึงพ้นได้ คือ เป็นครุกาบัติ (อาบัติหนัก) แต่ยังเป็นสเดกัจฉา (แก้ไขหรือเยียวยาได้) (๒๕๕๑ : ๔๑๗-๔๑๘).

^๓ **ฤทธัจจย** แปลว่า ความล่วงละเมิดที่หยาบ เป็นชื่ออาบัติหยาบ อย่างหนึ่ง เป็นความผิดขั้นรองลงมาจากอาบัติสังฆาติเสส เช่น ภิกษุ ชักสือให้ชายหญิงเป็นผัวเมียกันต้องอาบัติสังฆาติเสส ภิกษุชักสือ บัณเฑาะก์ (กะเทย) ต้องอาบัติฤทธัจจย เป็นต้น (๒๕๕๑ : ๑๒๒๗).

^๔ **ปาจิตตีย** แปลว่า การละเมิดอันยังกุศลให้ตก เป็นชื่ออาบัติจำพวก หนึ่ง จัดไว้ในจำพวกอาบัติเบา (ลหุกาบัติ) พ้นได้ด้วยการแสดง และ เป็นชื่อสิกขาบท ได้แก่ นิสัสคยปาจิตตีย ๓๐ และสุทธิกปาจิตตีย ซึ่งเรียกสั้นๆ ว่าปาจิตตีย อีก ๙๒ หากภิกษุล่วงละเมิดสิกขาบท ๑๒๒ ข้อเหล่านี้ย่อมต้องอาบัติปาจิตตีย เช่น ภิกษุพูดปด ขำสั่วได้จริงจน วายน้ำลาย เป็นต้น ต้องอาบัติปาจิตตีย (๒๕๕๑ : ๒๓๕).

^๕ **ปาฏิเทสนียะ** แปลว่า จะพึงแสดงคืน เป็นอาบัติที่จะพึงแสดงคืน เป็นชื่อลหุกาบัติ คือ อาบัติเบาอย่างหนึ่งถักรองมาจากปาจิตตีย และ เป็นชื่อสิกขาบท ๔ ข้อที่พึงปรับด้วยอาบัติปาฏิเทสนียะ เช่น ภิกษุ รับของเคี้ยวของฉันจากมือของภิกษุณีที่มีโชฎกด้วยมือของตนมา บริโภค ต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ (๒๕๕๑ : ๒๓๕).

^๖ **ทุกกฏ** แปลว่า ทำไม่ติ เป็นชื่ออาบัติเบาอย่างหนึ่ง เป็นความผิด ถักรองลงมาจากปาฏิเทสนียะ เช่น ภิกษุสวมเสื้อ สวมหมวก ใช้ผ้า โปกศรัษะ ต้องอาบัติทุกกฏ (๒๕๕๑ : ๑๓๕).

^๗ **พุทฺธาสิต** แปลว่า พูดไม่ติ คำชั่ว คำเสียหาย เป็นชื่ออาบัติเบาที่สุด ที่เกี่ยวกับคำพูด เป็นความผิดในลำดับถักรองจากทุกกฏ เช่น ภิกษุ พูดกับภิกษุที่มีกำเนิดเป็นจันฑาล ว่าเป็นคนชาติจันฑาล ถ้ามุ่งว่า กระหับให้อภัยศ ต้องอาบัติทุกกฏ แต่ถ้ามุ่งเพียงล้อเล่น ต้องอาบัติ พุทฺธาสิต (๒๕๕๑ : ๑๓๗).

^๑ **อาบัติ** แปลว่า การต้อง การล่วงละเมิด หรือโทษที่เกิดแต่การล่วง ละเมิดสิกขาบท (พระพรหมคุณาภรณ์, ๒๕๕๑ : ๕๔๓).

๒๒๗ สิกขาบท^๙ (ข้อ) ได้แก่ ปาราชิก ๔, สังฆาติเสส ๑๓, อนียต ๒, นิสสัคคียปาจิตติย ๓๐, ปาจิตติย ๙๒, ปาฏิเทสนียะ ๔, เสขียะ ๗๕ และอธิกรณสมณะ ๗ อาบัติต่างๆ เหล่านี้มีโทษหนักเบาแตกต่างกันเป็น ๓ ระดับ คือ

๑) โทษอย่างหนัก ให้ขาดจากความเป็นภิกษุ คือ อาบัติปาราชิก

๒) โทษอย่างกลาง รองมาจากปาราชิก คือ สังฆาติเสส เป็นครุกาบัติ แต่ยังเป็นสเตกัจฉา คือ แก้ไขหรือเยียวยาได้โดยการเข้าอยู่ปริวาสกรรม

๓) โทษอย่างเบา คือ อาบัติอีก ๕ กองที่เหลือ คือ ฤทธัจจย ปาจิตติย ปาฏิเทสนียะ ทุกกฏ และทุพภาสิต ซึ่งผู้ละเมิดต้องประกาศสารภาพผิดต่อหน้าภิกษุด้วยกันที่เรียกว่า “ปลงอาบัติ” จึงจะพ้นจากอาบัติเหล่านี้ (วิ.มหา. (แปล) ๑ : [๗]-[๙]).

อนึ่ง อาบัติที่มีโทษหนักที่สุดสำหรับพระสงฆ์ คือ อาบัติปาราชิกมีสิกขาบทจำนวน ๔ ข้อ^{๑๐} ในจำนวนนี้อาบัติปาราชิกสิกขาบทที่ ๒ ว่าด้วยเรื่องอทินนาทาน การถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ หรือ “การลักทรัพย์” มีปัญหาด้านหลักการและการปฏิบัติในสังคมไทยมากที่สุด สิกขาบทนี้มีพุทธบัญญัติไว้ว่า

“ก็ภิกษุใด ถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้โดยส่วนแห่งจิตคิดลัก มีมูลค่าเท่ากับอัตราโทษที่พระราชาทิ้งหลายจับโจรได้แล้ว ประหารบ้าง จองจำบ้าง เนรเทศบ้าง บริภาษว่า “เจ้าเป็นโจร เจ้าเป็นคนพาล เจ้าเป็นคนหลง เจ้าเป็นขโมย” ดังนี้ เพราะถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้เช่นใด ภิกษุผู้ถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้เช่นนั้น แม้ภิกษุนี้เป็นปาราชิก หาสังวาสมิได้”

(วิ.มหา. (แปล) ๑/๘๙).

พุทธบัญญัตินี้มีมูลเหตุมาจากการที่พระชนียกุมภการบุตรกระทำความผิดลักไม้ของหลวงโดยอ้างว่า พระราชูประทานให้ในคราวเปล่งวาทจาขึ้นครองราชย์ เมื่อประชาชนกราบพูลฟ่องพระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์ทรงตำหนิและทรงบัญญัติเป็นสิกขาบทที่ ๒ แห่งปาราชิกเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นอีก จะเห็นว่าเนื้อความในพุทธบัญญัตินี้วางไวกว้างๆ ว่า หากพระภิกษุมิจิตคิดลักทรัพย์ของคนอื่น และได้กระทำการลักทรัพย์นั้นซึ่งมีมูลค่าเท่ากับอัตราโทษที่พระราชาลงโทษโจรด้วยการประหาร จองจำ เนรเทศหรือบริภาษ ถือว่าพระภิกษุนั้นต้องอาบัติปาราชิก ขาดจากความเป็นพระภิกษุทันที นอกจากนี้ ในสิกขาบทวิภังค์ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า

คำว่า “เช่นใด” และ คำว่า “เช่นนั้น” คือ ๑ บาทบ้าง ควรแก่ ๑ บาทบ้าง เกินกว่า ๑ บาทบ้าง ที่ชื่อว่า “โจร” ได้แก่ ผู้ที่ลักทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้ มีราคา ๕ มาสก^{๑๑} บ้าง เกินกว่า ๕ มาสกบ้าง โดยส่วนแห่งจิตคิดจะลัก นี้ชื่อว่าโจร

^๙ “สิกขาบท” คือ ข้อที่ต้องศึกษา, ข้อศีล, ข้อวินัย, บทบัญญัติข้อหนึ่งในพระวินัยที่ภิกษุพึงศึกษาปฏิบัติ, ศีล ๕, ศีล ๘, ศีล ๑๐, ศีล ๒๒๗, ศีล ๓๑๑ แต่ละข้อๆ เรียกว่า “สิกขาบท” เพราะเป็นข้อที่ต้องศึกษา หรือเป็นบทฝึกฝนอบรมตนของสาธุชน อุบาสก อุบาสิกา สามเณร สามเณรี ภิกษุ และภิกษุณี ตามลำดับ (๒๕๕๑ : ๔๔๗).

^{๑๐} ปาราชิกมี ๔ สิกขาบท คือ ๑) การเสพเมถุนธรรม ๒) การถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ ๓) การพรากกายมนุษย์ และ ๔) การกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม. (ดูรายละเอียดใน วิ.มหา. (แปล) ๑/๒๓๓).

^{๑๑} คำว่า “บาท” (ปาท), “มาสก” (มาสก), และ “กหาปณะ” (กหาปณ) เป็นชื่อหน่วยหรือมาตราของเงินชนิดหนึ่งในสมัยพุทธกาล โดยถือว่า ๑ บาท เป็น ๕ มาสก และ ๒๐ มาสก เป็น ๑ กหาปณะ. (๒๕๕๑ : ๙).

คำว่า “เป็นปาราชิก” อธิบายว่าภิกษุถือเอาทรัพย์ที่เจ้าของมิได้ให้ ๑ บาท บ้าง ควรแก่ ๑ บาทบ้าง เกินกว่า ๑ บาท บ้างโดยส่วนแห่งจิตคิดจะลัก ย่อมไม่เป็นสมณะ ไม่เป็นเชื้อสายศากยบุตร เปรียบเหมือนใบไม้เหี่ยวเหลืองหลุดจากขั้วแล้วไม่อาจเป็นของเขียวสดต่อไปได้ ด้วยเหตุนี้พระผู้มีพระภาคจึงตรัสเรียกว่าเป็นปาราชิก

(วิมพา. (แปล) ๑/๘๘).

คำอธิบายในสิกขาบทวิภังค์ข้างต้น ทำให้เห็นรายละเอียดของพุทธบัญญัตินี้เพิ่มเติมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะประเด็นว่าด้วยมูลค่าหรือราคาทรัพย์ที่ถูกลักไป ซึ่งตามกฎหมายในเมืองราชคฤห์สมัยพุทธกาลถือว่า บุคคลที่เชื่อว่าเป็นโจรและถูกลงโทษในฐานะที่เป็นโจรนั้นจะต้องลักทรัพย์ของคนอื่นที่มีมูลค่าหรือราคาใน ๓ ลักษณะ คือ

๑) ทรัพย์ที่มีมูลค่าหรือราคาเท่ากับ ๑ บาท หรือ ๕ มาสก

๒) ทรัพย์ที่สามารถตีราคาหรือหามูลค่าเป็นจำนวนเงินได้เท่ากับ ๑ บาท หรือ ๕ มาสก เช่น เสื้อผ้า ช้าง ม้า วัว ควาย ที่ดิน เป็นต้น เชื่อว่า เป็นของควรแก่ ๑ บาทหรือ ๕ มาสก

๓) ทรัพย์ที่มีราคาหรือมีมูลค่ามากกว่า ๑ บาท หรือ ๕ มาสก

แสดงให้เห็นว่า บุคคลที่ได้เชื่อว่าเป็นโจร จะต้องลักทรัพย์ที่มีมูลค่าหรือราคามากกว่าหรือเท่ากับ ๑ บาท หรือ ๕ มาสกเท่านั้น หากบุคคลใดลักทรัพย์ที่มีมูลค่าหรือราคาน้อยกว่านี้ย่อมไม่ถือว่าเป็นโจร พระวินัยข้อนี้ถือหลักเกณฑ์ตามกฎหมายบ้านเมืองในสมัยนั้น โดยถือว่าพระภิกษุรูปใดลักทรัพย์ที่มีมูลค่าหรือราคามากกว่าหรือ

เท่ากับ ๑ บาท หรือ ๕ มาสก ต้องอาบัติปาราชิก ขาดจากความเป็นพระภิกษุทันที

นอกจากนี้ยังมีหลักเกณฑ์ในพระวินัยที่จะต้องนำมาประกอบการพิจารณาว่า การกระทำใดจัดเป็นอทธินนาทาน และการกระทำใดไม่เข้าข่ายเป็นอทธินนาทาน เรียกว่า **องค์แห่งปาราชิกสิกขาบทที่ ๒** ข้อ อทธินนาทาน ซึ่งอธิบายไว้ว่า ภิกษุที่ต้องอาบัติปาราชิก มีโทษหนักที่สุดทำให้ผู้ล่วงละเมิดขาดจากความเป็นภิกษุต้องสละสมณเพศทันทีนั้น จำเป็นที่ต้องด้วยลักษณะ ๒ ประการ ดังนี้

๑) ภิกษุผู้ถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ต้องอาบัติปาราชิกด้วยอาการ ๕ อย่าง คือ

- ๑.๑) ทรัพย์มีผู้ครอบครอง
- ๑.๒) สำคัญว่าเป็นทรัพย์ที่มีผู้ครอบครอง
- ๑.๓) ทรัพย์มีค่ามากกว่า ๕ มาสก หรือเกิน

กว่า ๕ มาสก

- ๑.๔) มีโดยจิตปรากฏ
- ๑.๕) ภิกษุจับต้อง ต้องอาบัติทุกกฏ ทำให้

ไหว ต้องอาบัติถุลลัจจัย ทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

(วิมพา. (แปล) ๑/๑๒๒).

๒) ภิกษุผู้ถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ต้องอาบัติปาราชิกด้วยอาการ ๖ อย่าง คือ

- ๒.๑) สำคัญว่าไม่ใช่ของของตน
- ๒.๒) ไม่ใช่ถือเอาด้วยวิสาสะ
- ๒.๓) ไม่ใช่เป็นของขอยืม
- ๒.๔) ทรัพย์มีค่ามากกว่า ๕ มาสกหรือ

เกินกว่า ๕ มาสก

- ๒.๕) มีโดยจิตปรากฏ
- ๒.๖) ภิกษุจับต้องต้องอาบัติทุกกฏทำให้

ไหวต้องอาบัติถุลลัจจัยทำให้เคลื่อนที่ ต้องอาบัติปาราชิก

(วิมพา. (แปล) ๑/๑๒๕).

จะเห็นว่าเจตนาและราคาของทรัพย์สินในสมัยพุทธกาลเป็นองค์ประกอบสำคัญในการตัดสินว่าบุคคลเป็นโจรหรือไม่ นอกจากนี้ในองค์ประกอบแห่งอทินนาทานราคาของทรัพย์สินก็ยังเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพิจารณาว่า ภิกษุต้องอาบัติปาราชิกอันเป็นโทษหนักหรือไม่ หรือว่าเป็นเพียงอาบัติถุลลัจจัยหรือทุกกฏซึ่งเป็นอาบัติเบา เกณฑ์ที่ใช้คือ หากทรัพย์สินมีราคาตั้งแต่ ๕ มาสก (หรือ ๑ บาท) ในสมัยพุทธกาล เป็นวัตถุแห่งอาบัติปาราชิก ส่วนทรัพย์สินมีราคาน้อยกว่า ๕ มาสก (หรือ ๑ บาท) แต่สูงกว่า ๑ มาสก เป็นวัตถุแห่งอาบัติถุลลัจจัย และราคาทรัพย์สินมีราคา ๑ มาสกลงมา เป็นวัตถุแห่งอาบัติทุกกฏ ดังนั้น ราคาทรัพย์สินที่ภิกษุกระทำอทินนาทานจึงเป็นเกณฑ์ที่สำคัญมากในการพิจารณาว่า บุคคลต้องอาบัติปาราชิกหรือไม่ ประเด็นปัญหา คือ เงิน ๑ บาทในสมัยพุทธกาลกับ ๑ บาทของประเทศไทยในปัจจุบันมีค่าแตกต่างกัน แม้ว่าใช้ชื่อเดียวกันก็ตาม แต่ก็ไม่ใช่มาตราเงินเดียวกัน หากว่าเป็นมาตราเงินเดียวกันก็สามารถนำมาใช้ตีค่าเพื่อปรับอาบัติได้เลย

ปัญหาสำคัญ คือ เงิน ๑ บาท หรือ ๕ มาสกในสมัยพุทธกาลเมื่อเทียบกับเงินบาทไทยปัจจุบันควรมีราคาเท่าไร ตามความเห็นของผู้เขียน หากคำนวณหาค่าเงินในสังคมไทยไม่ได้ ก็เท่ากับว่าการบังคับใช้สิกขาบทปาราชิกข้ออทินนาทานแก่พระภิกษุย่อมมีปัญหา เนื่องจากสิกขาบทนี้จำนวนเงินเป็นวัตถุแห่งอาบัติ (โทษ/ความผิด) โดยตรงค่าเงินจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการตัดสินสิกขาบทข้อนี้ แต่หากสามารถหาค่าได้พระพุทธศาสนาจะมีวิธีการคำนวณหาค่าเงินนี้อย่างไร และพระพุทธศาสนามีวิธีการอย่างอื่นที่ไม่ใช้วิธีการหาค่าเงินเพื่อตัดสินปาราชิกข้ออทินนาทานหรือไม่ ที่สำคัญพระพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบันควรจัดการปัญหานี้อย่างไร

๒. การเทียบหาค่าเงินในพระวินัย

เนื่องจากค่าของเงินในพระวินัยว่าด้วยปาราชิกสิกขาบทที่ ๒ มีความสำคัญมากในการตัดสินชี้ขาดว่าพระภิกษุจะต้องอาบัติปาราชิกขาดจากความเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาหรือไม่ ถือเป็นองค์กำหนดชี้เป็นชี้ตายเกี่ยวกับสถานภาพของพระภิกษุเลยทีเดียว ดังนั้นเพื่อให้เห็นวิธีการได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จำเป็นต้องพิจารณาหาวิธีเทียบค่าเงินในสมัยพุทธกาลมาเป็นเงินไทยในปัจจุบันโดยทบทวนหลักการตั้งแต่ในคัมภีร์คัมภีร์ปฐมภูมิของพระพุทธศาสนา คือพระไตรปิฎก เสียก่อน

ผู้วิจัยพบว่าในพระวินัยปิฎกมหาวิภังค์ไม่ได้ระบุหลักเกณฑ์แน่นอนในการเทียบราคาไว้ ระบุเพียงว่า “สมัยนั้น ในกรุงราชคฤห์ ทรัพย์ ๑ บาท เท่ากับ ๕ มาสก” (วิ.มहा. (แปล) ๑/๘๘) ส่วนสมันตปาสาทิกา อรรถกถาพระวินัยปิฎกมหาวิภังค์ อธิบายว่า

เงิน ๕ มาสกมีค่าเป็น ๑ บาทนั้น เพราะครั้งนั้นในกรุงราชคฤห์ ๒๐ มาสก เป็นหนึ่งกหาปณะ เพราะฉะนั้น ๕ มาสก จึงเป็น ๑ บาท ด้วยลักษณะนั้น ส่วนที่ ๔ ของกหาปณะ พึงทราบว่าเป็นบาทหนึ่ง ในชนบททั้งปวง ก็บาทนั้นแล พึงทราบด้วยอำนาจแห่งนิลกหาปณะของโบราณ ไม่พึงทราบด้วยอำนาจแห่งกหาปณะ นอกนี้มี รุทธามกะกหาปณะ^{๑๒} เป็นต้น

(วิ.มहा.อ. (แปล) ๒/๙๘).

คำอธิบายในคัมภีร์ชั้นอรรถกถานี้กล่าวถึงเงิน ๑ บาทซึ่งมีค่าเท่ากับ ๕ มาสกกว่า มีที่มาอย่างไร อาศัยข้อกำหนดของกรุงราชคฤห์ถือว่า เงินจำนวน ๒๐ มาสกมีค่า

^{๑๒} รัชการูปเขียนตามเอกสารที่ผู้เขียนบทความใช้อ้างอิง หากเขียนด้วยชนบทปัจจุบันควรเป็น รุทธามกะกหาปณะ—บรรณาธิการ.

เท่ากับ ๑ กหาปณะ และส่วนที่ ๔ ของกหาปณะ มีค่าเท่ากับ ๑ บาท แสดงว่า ส่วนที่ ๔ ของ ๑ กหาปณะ (หรือ ๒๐ มาสก) คือ $(\frac{1}{5} \times 20 = 4)$ มาสกมีค่าเท่ากับ ๑ บาท และค่าเงินนี้ยังจำเพาะเจาะจงอีกว่า เงินบาทจะต้องเป็นเงินบาทที่เทียบตามมาตราเงินสกุลนีกหาปณะโบราณเท่านั้น พระภิกษุ ปาสาทิโก (พระธรรมโสภณ) (๒๕๑๘ : ๓๒๘) อธิบายว่า “เงินนีกหาปณะเป็นเหรียญเอก ที่เป็นหลักมาตราเงินตราของแคว้นมคธ^{๓๓} ในยุคนั้น” จึงไม่ทำให้เทียบกับเงินกหาปณะสกุลอื่นๆ เช่น เงินรุทรามกหาปณะ เป็นต้น แสดงว่าในสมัยนั้นมีเงินกหาปณะอยู่หลายสกุล ท่านจึงกำหนดให้ใช้เฉพาะเงินสกุลนีกหาปณะโบราณเท่านั้น เมื่อเป็นเช่นนั้นอาจเขียนเป็นหน่วยเงินเพิ่มเติมว่า

๕ มาสก เป็น ๑ บาท

๔ บาท (๒๐ มาสก) เป็น ๑ นีกหาปณะ

คัมภีร์สารัตถทีปนี ฎีกาพระวินัย^{๓๔} ได้ให้คำอธิบายเพิ่มเติมอีกว่า

ด้วยคำว่า ส่วนที่ ๔ ของกหาปณะ พึงทราบว่าเป็นบาทหนึ่งนี้แหละ พึงเห็นว่าเป็นอันท่านกล่าวไว้แล้วทีเดียวถึงคำนี้ว่า ส่วนที่ ๒๐ ของกหาปณะชื่อว่า มาสก กหาปณะทั้งหลายที่ทำให้เกิดขึ้น ถึงพร้อมด้วยลักษณะตามสมควรแก่ตำราโบราณ พึงทราบว่า

^{๓๓} มคธ เป็นชื่อแคว้นหนึ่งในบรรดา ๑๖ แคว้นใหญ่แห่งชมพูทวีปครั้งพุทธกาล ตั้งอยู่ฝั่งใต้ของแม่น้ำคงคาตอนกลาง มีอำนาจมากแข่งกับแคว้นโกศล และเป็นที่พระพุทธเจ้าทรงประดิษฐานพระพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาล มคธมีนครหลวงชื่อ “ราชคฤห์” ราชผู้ปกครองพระนามว่า “พิมพิสาร”. (พระพรหมคุณาภรณ์, ๒๕๕๑ : ๒๙๐).

^{๓๔} คัมภีร์ฎีกาพระวินัยมีอยู่ ๓ คัมภีร์ ได้แก่ ๑) วชิรพุทธฎีกา รจนาโดยพระวชิรพุทธิ ๒) สารัตถทีปนีฎีกา รจนาโดยพระสารีบุตร และ ๓) วิมตติวินทนีฎีกา รจนาโดยพระโฆฬกัณฐกะ. (ดูรายละเอียดในวิมตติฎีกา. ๑/บทนำ) คัมภีร์สารัตถทีปนีฎีกา หรือสารัตถทีปนีเป็นฎีกาพระวินัยเล่มหนึ่งซึ่งอธิบายคัมภีร์สมันตปาสาทิกาอรรถกถาแห่งพระวินัย.

ชื่อว่า นีกหาปณะ กหาปณะที่ทำให้เกิดขึ้นด้วยวัตถุชื่อ รุทรามชื่อว่า รุทรามกหาปณะ ได้ยินว่า วัตถุชื่อ รุทรามกหาปณะนั้นมีราคา ๓ ส่วนของนีกหาปณะ

(พระสารีบุตรมหาเถระ, ๒๕๔๒ : ๑๘๐).

จากฎีกาพระวินัยข้างต้นทำให้ทราบรายละเอียดเพิ่มเติมอีกว่า นีกหาปณะเป็นมาตราเงินโบราณที่มีลักษณะถูกต้องตามตำราโบราณ สันนิษฐานว่า น่าจะเป็นมาตราเงินที่ได้รับการยอมรับเชื่อถือ และนิยมใช้แลกเปลี่ยนสินค้ากันโดยทั่วไปในสมัยนั้น ส่วนเงินกหาปณะอื่นเป็นตัวอย่างสกุลเงินที่ไม่ควรนำมาใช้เทียบหาค่าเงินบาทได้แก่เงินสกุลรุทรามกหาปณะท่านกล่าวว่า มีราคา ๓ ส่วนของเงินนีกหาปณะ อย่างไรก็ตาม แม้เงินกหาปณะสกุลอื่นๆ จะมีค่าเป็นเท่าไรเมื่อเทียบกับเงินนีกหาปณะก็ไม่ใช่ประเด็นที่ต้องพิจารณาในที่นี้ ประเด็นที่สำคัญกว่าคือ เงินบาทหรือมาสกที่เป็นเกณฑ์ใช้พิจารณาปรับอาบัติปาราชิกข้ออทินนาทานของพระภิกษุนั้น ต้องกำหนดตามมาตราเงินนีกหาปณะแบบโบราณซึ่งใช้ในกรุงราชคฤห์สมัยพุทธกาลเท่านั้น ไม่ให้กำหนดตามสกุลเงินกหาปณะอื่นๆ

หากพิจารณาเพียงเท่านี้ดูเหมือนจะปิดช่องทางการใช้สิทธิขบถข้อนี้ในสังคมไทยปัจจุบัน เพราะสังคมไทยใช้มาตราเงินบาทไทย ไม่ได้ใช้มาตราเงินนีกหาปณะ ในกรณีนี้พระคัมภีร์สารัตถทีปนี ฎีกาพระวินัยได้ให้ทางออกเพิ่มเติมไว้ว่า

ก็ในประเทศใดไม่มีนีกหาปณะ แม้ในประเทศนั้นก็พึงถือเอาภณณะที่เป็นไปเกี่ยวกับราคาที่เท่ากันในสถานที่ใช้ และในสถานที่ที่มีได้ใช้นีกหาปณะ แล้วทำการกำหนดราคาเนื่องด้วยนีกหาปณะนั่นเอง

(๒๕๔๒ : ๑๘๐-๑๘๑).

ฎีกาพระวินัยแสดงว่า ประเทศซึ่งไม่มีหรือไม่ได้ใช้เงินนิกหาปณะในการซื้อขายแลกเปลี่ยนนั้น ท่านให้ใช้มูลค่าหรือราคาของทรัพย์หรือสิ่งของนั้นๆ ตามมาตราเงินในประเทศของตน โดยนำมาเทียบมูลค่าหรือราคาทรัพย์ที่เท่ากับเงินนิกหาปณะในสมัยพุทธกาล กรณีประเทศไทยซึ่งไม่ได้ใช้เงินนิกหาปณะ ก็ให้เทียบเงินนิกหาปณะที่มีมูลค่าหรือราคา ๕ มาสกหรือ ๑ บาทในสมัยพุทธกาลกับมูลค่าหรือราคาที่เท่ากันของเงินบาทไทยในปัจจุบัน วิธีการเทียบหามูลค่าหรือราคาเงินในสมัยพุทธกาลเป็นเงินบาทไทยในปัจจุบันนั้น มีผู้รู้ทางพระพุทธศาสนาได้พยายามคิดสูตรและวิธีคำนวณหาค่าเงินดังกล่าวแตกต่างกัน ผู้เขียนสรุปเฉพาะวิธีสำคัญไว้ ๓ วิธี ดังนี้

๒.๑ การหาค่าเงินบาทไทยในปัจจุบันโดยพิจารณามูลค่าของโลหะในเงินนิกหาปณะโบราณ

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (๒๕๓๓ : ๒๕๕-๒๕๖) ทรงแสดงมติของพระฎีกาจารย์ที่แตกต่างมติการหาค่าเงินนิกหาปณะโบราณตามอรรถกถาและฎีกาที่ผู้เขียนได้แสดงมาข้างต้นว่า “เงินนิกหาปณะในคัมภีร์ทั้งหลายกล่าวว่า ผสมทอง ๕ มาสก เงิน ๕ มาสก ทองแดง ๑๐ มาสก”^{๑๔}

^{๑๔} สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (๒๕๓๓ : ๒๕๕-๒๕๖) ได้ทรงตั้งข้อสังเกตเพิ่มเติมอีกว่า เงินนิกหาปณะนี้ “บ้างก็ว่าเจือเหล็ก ๑ เล็ดข้าว (เมล็ดข้าว) บ้างก็ไม่ถึง หลอมเข้าด้วยกัน ทำเป็นรูปแล้วตีตรา พิจารณาตามนัยนี้ เนื้อนิกหาปณะนั้นเป็นนาก น้ำหนักเท่าธรรณะหนึ่ง (“ธรรณะ” เป็นชื่อมาตรานับอย่างหนึ่งเช่นเดียวกับมาสก ถือว่า ๑ ธรรณะ เป็น ๕ อักขะ. (ป. หลงสมบุญ, ๒๕๔๐ : ๓๖๕) มาสกในมาตรานี้ ไม่เหมือนมาสกในมาตราชั่งสิ่งของ เป็นแต่สักว่าชื่อติดมาแต่การกำหนดน้ำหนักแห่งรูบียะ ในคัมภีร์วิภังคกล่าวว่า ทำด้วยโลหะก็มี ด้วยไม้ก็มี ด้วยครั้งก็มี ส่วนเงินบาทนั้น ไม่ปรากฏว่ามีรูปทำด้วยอะไร ทำด้วยนากอย่างเดียวกับหาปณะ หรือทำด้วยของอย่างอื่น หรือคงมีรูปแต่กหาปณะกับมาสก รูปแห่งบาทไม่มี ยังไม่ได้ความ”.

ส่วนพระภิกษุปาสาทิโก (พระธรรมโสภณ) ได้ให้วิธีเทียบเงิน ๑ บาท หรือ ๕ มาสก อันเป็นวัตถุแห่งอาบัติปาราชิกกับค่าเงินบาทไทยในปัจจุบันไว้ว่า

ในคัมภีร์ทั้งหลายกล่าวว่า เงินนิกหาปณะเป็นเหรียญที่ทำขึ้นด้วยแร่ผสมแร่ที่เป็นส่วนผสมของเหรียญนี้มีอยู่ ๓ ชนิด คือ ทองคำ ๑ ส่วน เงิน ๑ ส่วน และทองแดง ๒ ส่วน ๑ นิกหาปณะมีน้ำหนัก ๑๖๐ เมล็ดข้าวเปลือก หรือเท่ากับหนัก ๕/๑๖ ของ ๑ บาทไทย (ตามมาตราชั่งโบราณของไทยที่กำหนดขึ้นตามแบบของมคธ) เงินตรามคธมีอยู่ ๓ ชนิด คือ มาสก บาทและนิกหาปณะ ดังนั้น ๑ บาทมคธจึงมีแร่ทองคำอยู่ ๑๐ เมล็ดข้าวเปลือก แร่เงิน ๑๐ เมล็ดข้าวเปลือก แร่ทองแดง ๒๐ เมล็ดข้าวเปลือก เมื่ออยากทราบว่ามีค่าเท่ากับเงินไทยในปัจจุบันนี้เท่าไร ต้องตรวจดูราคาแร่ทองคำ แร่เงิน และแร่ทองแดงดูว่า เขาขายด้วยเงินไทยเท่าใดต่อน้ำหนัก ๑ บาท คือ ๑๕ กรัม น้ำหนัก ๑ บาทตามมาตราชั่งโบราณของไทยที่กำหนดเลียนแบบของมาตราชั่งของแคว้นมคธว่า เท่ากับข้าวเปลือก ๕๑๒ เมล็ดแล้วให้ทำตามวิธีเลขดังนี้

$$(\text{แร่ทอง } ๑ \text{ บาท} \times \frac{๑๐}{๕๑๒}) + (\text{แร่เงิน } ๑ \text{ บาท} \times \frac{๑๐}{๕๑๒}) + (\text{แร่ทองแดง } ๑ \text{ บาท} \times \frac{๒๐}{๕๑๒})$$

ผลลัพธ์แห่งเลข ๓ จำนวนนี้ คือ จำนวนเงินตราไทยในปัจจุบันนี้ที่มีค่าเท่ากับ ๑ บาท แห่งเงินของแคว้นมคธในยุคพุทธกาล

(พระภิกษุปาสาทิโก, ๒๕๑๘ : ๓๒๘-๙).

วิธีการนี้เมื่อพิจารณาราคาทองคำ ณ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖ เท่ากับ ๑,๓๐๐.๙๔ บาท/กรัม^{๖๖} ดังนั้นแร่ทองคำหนัก ๑ บาท หรือ ๑๕ กรัม จึงมีค่าเท่ากับ $๑,๓๐๐.๙๔ \times ๑๕ = ๑๙,๕๑๔.๑$ บาท ส่วนแร่เงิน ณ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖ มีราคา ๒๐.๘๐ บาท/กรัม^{๖๗} ดังนั้น แร่เงินหนัก ๑ บาท หรือ ๑๕ กรัม จึงมีค่าเท่ากับ $๒๐.๘๐ \times ๑๕ = ๓๑๒$ บาท และแร่ทองแดง ณ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖ มีราคา ๒๔๖.๘๔๐ บาท/เมตริกตัน^{๖๘} เนื่องจากในการคำนวณต้องการหน่วยเงินเป็นบาทต่อกรัม เพื่อจะได้หาว่า ๑๕ กรัม หรือน้ำหนัก ๑ บาท มีเท่าไร จำเป็นต้องเทียบค่าหน่วยวัดน้ำหนักในระบบเมตริกเสียก่อน คือ ๑,๐๐๐ กรัม มีอัตราเท่ากับ ๑ กิโลกรัม และ ๑,๐๐๐ กิโลกรัมมีอัตราเท่ากับ ๑ เมตริกตัน (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๖ : ๑๓๐, ๘๗๒) เท่ากับว่า ๑ เมตริกตัน มีอัตราเท่ากับ ๑,๐๐๐,๐๐๐ กรัม ($๑,๐๐๐ \times ๑,๐๐๐$) คิดอัตราแร่ทองแดง ๑ กรัม มีราคาเท่ากับ $\frac{๒๔๖,๘๔๐}{๑,๐๐๐,๐๐๐} = ๐.๒๔๖๘๔$ บาท ดังนั้น แร่ทองแดงหนัก ๑ บาท หรือ ๑๕ กรัม จึงมีราคาเท่ากับ $๑๕ \times ๐.๒๔๖๘๔ = ๓.๗๐$ บาท

^{๖๖} สรุปประกาศราคาแร่และพิกัดค่า ภาคหลวงแร่ ประจำวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ชนิดแร่โลหะมีค่า ชื่อแร่ทองคำ ราคาประกาศ ๑๓๐๐.๙๔ บาท/กรัม ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ (ดูรายละเอียดในกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ www.dpim.go.th/mineralsineral/mp002.php).

^{๖๗} สรุปประกาศราคาแร่และพิกัดค่า ภาคหลวงแร่ ประจำวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ชนิดแร่โลหะมีค่า ชื่อแร่เงิน ราคาประกาศ ๒๐.๘๐ บาท/กรัม ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖. (ดูรายละเอียดใน www.dpim.go.th/minerals-minerals/mp002.php).

^{๖๘} สรุปประกาศราคาแร่และพิกัดค่า ภาคหลวงแร่ ประจำวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ชนิดแร่โลหะมีค่า ชื่อแร่ทองแดง ราคาประกาศ ๒๔๖.๘๔๐ บาท/เมตริกตัน ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖. (ดูรายละเอียดใน www.dpim.go.th/minerals-inerals/mp002.php).

เมื่อได้ราคาสินแร่ที่ต้องการตามสูตรคำนวณข้างต้นแล้ว คือ แร่ทองคำ ๑ บาท มีราคา ๑๙,๕๑๔.๑ บาท แร่เงิน ๑ บาท มีราคา ๓๑๒ บาท และแร่ทองแดง ๑ บาท มีราคา ๓.๗๐ บาท จึงนำมาแทนค่าได้ดังนี้

$$(๑๙,๕๑๔.๑ \times \frac{๑๐}{๕๑๒}) + (๓๑๒ \times \frac{๑๐}{๕๑๒}) + (๓.๗๐ \times \frac{๒๐}{๕๑๒}) = \text{เงินบาทไทยในปัจจุบัน}$$

$$๓๘๑.๑๓๕ + ๖.๐๘๔ + ๐.๑๔๕ = ๓๘๗.๓๖๔$$

หรือประมาณ ๓๘๗ บาทไทยในปัจจุบัน

วิธีการคำนวณข้างต้นนี้ทำให้ทราบว่า จำนวนเงินที่ลบล้างพันธะอันเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้พระภิกษุต้องอาบัติปาราชิกในกรุงราชคฤห์สมัยพุทธกาลมีจำนวนตั้งแต่ ๑ บาทหรือ ๕ มาสกขึ้นไปนั้น เมื่อเทียบกับเงินบาทไทยในปัจจุบันตามสูตรการคำนวณหาของพระภิกษุ ปาสาธิโก (พระธรรมโสภณ) มีค่าเท่ากับเงิน ๓๘๗ บาทไทยในปัจจุบัน นั่นคือ หากพระภิกษุไทยในปัจจุบันมีเจตนาประกอบบอหินนทานต่อทรัพย์หรือสิ่งของที่มีมูลค่าหรือราคาตั้งแต่ ๓๘๗ บาทขึ้นไป ถือว่าต้องอาบัติปาราชิกขาดจากความเป็นพระภิกษุทันที แต่ทว่า การคำนวณหาค่าเงินด้วยวิธีนี้ มิได้นำมาใช้และไม่ได้นำกล่าวถึงในสังคมไทยมากนัก แม้ในหลักสูตรนักธรรมชั้นตรี วิชาวินัยมุข ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับพระวินัยบัญญัติ ๒๒๗ ข้อของพระภิกษุที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (๒๕๓๓ : ๔๐-๔๑) ทรงนิพนธ์คู่มือไว้ให้ศึกษาที่ไม่ได้กล่าวถึงทรงกล่าวถึงเฉพาะค่าเงินที่เป็นวัตถุแห่งอาบัติปาราชิกข้อนี้ว่ามีราคาเท่ากับน้ำหนักทองคำหนัก ๒๐ เมล็ดข้าวเปลือกเท่านั้น

๒.๒ การหาค่าเงินบาทไทยเทียบกับอัตราทองคำ น้ำหนักเท่าจำนวนเมล็ดข้าวเปลือก

การหาค่าเงินบาทไทยเทียบกับอัตราทองคำที่มีน้ำหนักเท่ากับจำนวนเมล็ดข้าวเปลือกปรากฏใน คัมภีร์ วมติวินทนิฎีกา ซึ่งพระโศภิตสกลประชาคมพทุธิป

อธิบายไว้โดยได้กำหนดมูลค่าเงินหาปณะเทียบกับน้ำหนักทองคำไว้ดังนี้

วิสติมาสประมาณอุตตมสุวรรณคชนโก
ลกขณสมปนโน นิลกหาปณติ เวทิตพโพ.
(วิมตีฎีกา ๑/๘๘).

แปลว่า

เงินนิลกหาปณะเป็นเงินมีลักษณะ
สมบูรณ์ มีมูลค่าเท่ากับทองคำบริสุทธิ์เนื้อ
ดี น้ำหนักประมาณ ๒๐ เมล็ดถั่วเหลือง^{๙๔}

โดยวิธีการนี้ เราอาจเทียบหาค่าเงินไทยในปัจจุบันได้โดยการหาค่าน้ำหนักถั่วเหลือง ๒๐ เมล็ดว่ามีน้ำหนักเท่าไรเทียบกับน้ำหนักทองคำที่เท่ากัน แล้วคำนวณหาค่าเงินจากน้ำหนักทองคำบริสุทธิ์ที่มีน้ำหนักเท่าถั่วเหลือง ๒๐ เมล็ด โดยเทียบราคาทองคำในประเทศไทยในปัจจุบันต่อน้ำหนัก ๑ บาท ก็จะได้จำนวนเงินเท่ากับนิลกหาปณะ ๑ บาท หรือ ๕ มาสก ซึ่งเป็นวัตถุแห่งอาบัติปาราชิก

ผู้วิจัยพบว่า ประเทศไทยปัจจุบันมีถั่วเหลืองอยู่ ๓ ประเภท คือ

๑) พันธุ์อายุสั้นอายุเก็บเกี่ยวได้ใน ๗๕-๘๕ วัน น้ำหนัก ๑๐๐ เมล็ด เท่ากับ ๑๘-๑๙ กรัม

๒) พันธุ์อายุปานกลางเก็บเกี่ยวได้ใน ๘๖-๑๑๒ วัน ถั่วเหลืองพันธุ์อายุปานกลางนี้มีจำนวนถึง ๙ พันธุ์ ที่มีน้ำหนักต่ำสุดคือ ๑๒ กรัม สูงสุด ๑๗ กรัมต่อปริมาณถั่ว ๑๐๐ เมล็ด

๓) พันธุ์อายุค่อนข้างยาว เก็บเกี่ยวได้ใน ๑๑๕-๑๒๐ วัน ปริมาณถั่ว ๑๐๐ เมล็ดหนัก ๑๑-๑๒ กรัม^{๙๕} เนื่องจากในคัมภีร์ระบุไว้แต่เพียงว่าเป็นน้ำหนักเมล็ดถั่วเหลือง ไม่ได้กำหนดพันธุ์ ในที่นี้ผู้เขียนจึงเลือกใช้เมล็ดถั่วเหลืองพันธุ์อายุปานกลางซึ่งมีน้ำหนักต่ำสุดประมาณ ๑๒ กรัม และสูงสุด ๑๗ กรัมต่อปริมาณถั่ว ๑๐๐ เมล็ด เมื่อคิดเป็นน้ำหนักเฉลี่ยได้น้ำหนัก ๑๔.๕ กรัม ต่อปริมาณถั่วเหลือง ๑๐๐ เมล็ด และเมื่อต้องการทราบว่าเมล็ดถั่วเหลือง ๑ เมล็ดมีน้ำหนักเท่าใด ก็สามารถคำนวณได้ดังนี้

$$\frac{๑๔.๕}{๑๐๐} = ๐.๑๔๕ \text{ กรัม}$$

นั่นก็คือ ถั่วเหลือง ๑ เมล็ดมีน้ำหนักเท่ากับ ๐.๑๔๕ กรัม และปริมาณถั่วเหลือง ๒๐ เมล็ด มีน้ำหนักเท่ากับ $๐.๑๔๕ \times ๒๐ = ๒.๙$ กรัม เมื่อนำไปเทียบกับราคาทองคำแท่ง ณ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖ มีราคาซื้อที่บาทละ ๑๙,๑๐๐ และราคาขายบาทละ ๑๙,๑๐๐ บาท (ไทยรัฐ, ๒๕๕๖ : ๘) ในที่นี้ใช้ราคาขายเป็นหลักในการคำนวณ แต่ก่อนอื่นจะต้องหาว่าทองคำ ๑ กรัม มีราคาเท่าไรเสียก่อน คือ เมื่อทองคำน้ำหนัก ๑ บาทเท่ากับ ๑๕ กรัม และทองคำ ๑ บาทมีราคา ๑๙,๑๐๐ บาท ก็จะได้ $\frac{๑๙,๑๐๐}{๑๕} = ๑,๒๗๓.๓๓๓$ บาทต่อกรัม ดังนั้น ถั่วเหลืองปริมาณ ๒๐ เมล็ดจึงมีน้ำหนักเท่ากับ ๒.๙ กรัม และเทียบราคาทองคำแท่งบริสุทธิ์ ณ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ได้ $๑,๒๗๓.๓๓๓ \times ๒.๙ = ๓,๖๙๒.๖๖๕๗$ หรือประมาณเท่ากับ ๓,๖๙๓ บาท

วิธีการนี้แสดงว่า สิ่งของหรือทรัพย์สินที่มีมูลค่าหรือราคาตั้งแต่ ๓,๖๙๓ บาทเป็นต้นไปเป็นวัตถุแห่งอาบัติ

^{๙๔} คำว่า “มาโส” แปลว่า ถั่วมาสะ, ถั่วราฆมาส, ถั่วทอง, ถั่วเหลือง. (พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ, ๒๕๒๐ : ๖๑๖); ส่วนพจนานุกรมบาลี-ไทยฉบับนักศึกษาก็ให้ความหมายว่า “มาส” แปลว่า ถั่วเขียวชนิดหนึ่ง. (พระอุตรคณาธิการ และจำลอง สารพัตนิก, ๒๕๓๐ : ๗๑๙).

^{๙๕} ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน กรมวิชาการเกษตร “มาตรฐานคุณภาพเมล็ดถั่วเหลือง” ข้อมูลทางวิชาการ, (ปรับปรุง ๒๐๐๙-๐๑-๐๘) ที่ <http://it.doa.go.th/vichakan/news.php?newsid=34>; และบ้านจอมยุทธ (๒๕๕๔) ที่ www.baanjommyut.com/library2/extension-2/soybean/06.html.

ปาราชิก ดังนั้น พระภิกษุผู้ประกอบอภินันทนาต่อสิ่งของ หรือทรัพย์ที่มีมูลค่าหรือราคาตั้งแต่ ๓,๖๔๓ บาท เป็นต้นไป ถือว่าต้องอาบัติปาราชิก ขาดจากความเป็นพระภิกษุทันที แต่การคำนวณด้วยวิธีนี้ในคัมภีร์รุ่นต่อมา และนักปราชญ์ ทางพระพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบันมักไม่กล่าวถึงและ ไม่นิยมใช้^{๒๑}

๒.๓ การหาค่าเงินบาทไทยเทียบกับอัตราทองคำ น้ำหนักเท่าจำนวนเมล็ดข้าวเปลือก

การหาค่าเงินบาทไทยเทียบกับอัตราทองคำ น้ำหนักเท่ากับจำนวนเมล็ดข้าวเปลือกนั้นปรากฏใน คัมภีร์ สังฆยาปาสกปกรณ์ (สังฆยาปาสกปกรณ์) ซึ่ง พระญาณ- วิลาสเถระ ชาวเชียงใหม่ ผู้รจนา ได้อธิบายไว้ความว่า

พวกภิกษุพาลลัทธิของของผู้อื่น
มีมูลค่า ๑ บาท (เศษ ๑ ส่วน ๔) แห่ง
นิลกหาปณะ ย่อมขาดจากความเป็นสมณะ
ในประเทศที่มีได้ใช้ (นิล) กหาปณะ ในครั้ง
นั้นท่านตีราคาที่มีมูลค่าเท่ากับทองคำหนัก
๒๐ เมล็ดข้าวเปลือก ท่านผู้รู้วินัยทั้งหลาย
กล่าวว่า ภิกษุหลักของมีมูลค่าเท่ากับทองคำ
หนัก ๒๐ เมล็ดข้าวเปลือกจากสถานที่ต่างๆ
ย่อมขาดจากความเป็นสมณะ^{๒๒}

^{๒๑} พิจารณาจาก ไม่มีกล่าวถึงในหนังสือวินัยมุขเล่ม ๑ ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (๒๕๓๓ : ๔๐-๔๑) ซึ่งเป็นแบบเรียนในหลักสูตรการศึกษานักธรรมชั้นตรีของพระภิกษุ.

^{๒๒} (๗๐) นิลกหาปณสเสว ปาทคฺชํ ปรสนตํ
เถเนตฺวา ภิกฺขโว พาลา สามณฺณโต จวนติ เต.
(๗๑) ยสฺมี ปน ปเทเส โส น วตตติกาปโม
วิสโสวณฺณวืหคฺชํ ตปปาทคฺชนติ เทสิตํ.
(๗๒) วิสโสวณฺณวืหคฺชํ เถเนตฺวาน ภิกฺขโว ตโต
จวนติ สามณฺณคฺคณา อิจจาหุวินยณฺณโน.

(พระญาณวิลาสเถระ, ๒๕๔๖ : ๙, ๑๐๒-๓).

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา
วชิรญาณวโรรส (๒๕๓๓ : ๔๑) ทรงแสดงมติ
สรุปไว้ว่า

ในฎีกาทั้งหลายท่านแสดงไว้ว่า
กหาปณะนั้นเป็นมาตราทองคำ ราคาเท่า
ทองคำหนัก ๒๐ มาสก มาสก ๑ มีราคาเท่า
ทองคำหนัก ๔ เมล็ดข้าวเปลือก บาทหนึ่ง
จึงเป็น ๑ เลี้ยวที่ ๔ ของกหาปณะ จึงมีราคา
๕ มาสก คือ เท่าทองคำหนัก ๒๐ เมล็ดข้าว
เปลือก

อาศัยหลักการนี้ ท่านพรหมมาศ ฉลอง (๒๕๔๙ :
๒-๓) ได้นำไปคำนวณเป็นเงินบาทไทยในปัจจุบันตามสูตร
ที่ใช้เทียบกับน้ำหนักทองคำดังกล่าว โดยกล่าวไว้ว่า

เป็นอันรู้ว่า ๕ มาสก เท่ากับทองคำ
หนัก ๒๐ เมล็ดข้าวเปลือก ข้าพเจ้าคิดว่า
ทองคำหนัก ๒๐ เมล็ดข้าวเปลือก เมื่อเทียบกับ
มาตราทองคำที่ใช้กันอยู่ในประเทศไทย
ในปัจจุบันนี้ จะได้ทองคำหนักเท่าไร จึง
ขอร้องให้ คุณครูอมรา ธรรมธรรานนท์ บ้าน
วัดโบสถ์ อ.พนัสนิคม นำข้าวเปลือก ๒๐
เมล็ดไปชั่งที่ร้านทอง

คุณครูอมรา ธรรมธรรานนท์ ก็จัดการ
ให้เป็นที่เรียบร้อย แล้วกลับมาบอกว่า
ข้าวเปลือก ๒๐ เมล็ด เมื่อนำไปชั่งแล้ว
ได้น้ำหนัก ๑ หุน ข้าพเจ้าจึงถามต่อไป
อีกว่า ทองคำหนัก ๑ บาทมีกี่หุน คุณครู
อมรา ธรรมธรรานนท์ ตอบว่ามี ๔๐ หุน

เมื่อข้าพเจ้าได้ฟังแล้วก็คิดว่า ได้
การแล้ว คือ เมื่ออยากทราบราคาทองคำ ๕
มาสก หรือ ๑ หุนนั้นมีราคาเท่าไร ก็เอาราคา
ทองคำหนัก ๑ บาทเป็นตัวตั้ง เช่น ทองคำ

ในปัจจุบันนี้ นักบาทละ ๘,๐๐๐ บาท ก็
เอา ๘,๐๐๐ ตั้ง หารด้วย ๔๐ ผลลัพธ์ออก
มาเท่าไร ก็นั่นแหละ ๕ มาสก

เมื่อนำสูตรการคำนวณข้างต้นมาหาค่าในสังคม
ไทยในปัจจุบัน โดยถือราคาซื้อขายทองคำประจำวันที่ ๒๑
พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ที่ราคาซื้อบาทละ ๑๙,๐๐๐ และ
ราคาขายบาทละ ๑๙,๑๐๐ บาท (ไทยรัฐ, ๒๕๕๖ : ๘) ใน
ที่นี่ใช้ราคาขายเป็นหลักในการคำนวณ ก็จะได้ $๑๙,๑๐๐ \div$
 $๔๐ = ๔๗๗.๕$ บาท หรือประมาณ ๔๗๘ บาทไทย ฉะนั้น
เงิน ๑ บาทหรือ ๕ มาสกในสมัยพุทธกาลเทียบกับเงินบาท
ไทยในปัจจุบันตามราคาทองคำ ณ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม
พ.ศ. ๒๕๕๖ คือ ๔๗๘ บาทไทยในปัจจุบัน การคำนวณ
วิธีนี้ถือว่า ฤกษ์ต้องอาบัติปาราชิกเมื่อกระทำความผิด
ต่อทรัพย์สินหรือสิ่งของที่มีมูลค่าหรือราคาตั้งแต่ ๔๗๘ บาท
เป็นต้นไป ดังนั้นสิ่งของหรือทรัพย์สินที่มีมูลค่าหรือราคาตั้งแต่
๔๗๘ บาท เป็นต้นไป จึงเป็นวัตถุแห่งอาบัติปาราชิก

นอกจากนี้ในงานวิจัยของ ประมวล เพ็งจันทร์ และ
ชัชวาล บุญปัน ได้ศึกษามาตราเงินจากคัมภีร์สังขยา-
ปาสกฏีกาผลงานรจนาของพระสิริมงคลจารย์ ปราชญ์
แห่งล้านนา โดยเทียบกับมาตราสากลปัจจุบันในกรณีวิธี
(เมล็ดข้าวเปลือก) ผลการศึกษาปรากฏว่า

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับมาตราชั่งนับ
ตั้งแต่น้ำหนักขนาดเมล็ดข้าวเปลือกไปจน
กระทั่งถึงเกวียนผลจากระบบความล้มพันธ์
ตามขนาดดังได้กล่าวแล้วนั้น พระสิริมงคล-
จารย์ได้คำนวณให้เห็นว่า “๓๒,๐๐๐,๐๐๐
วิธี (เมล็ดข้าวเปลือก) = ๑ เกวียน” โดย
ที่น้ำหนักเมล็ดข้าวเปลือกจะมากหรือน้อย
ขึ้นกับชนิดและขนาดของเมล็ดข้าวเปลือก
ในท้องถิ่นภูมิประเทศนั้นๆ ในกรณีศึกษา

ได้ทดลองชั่งเมล็ดข้าวเปลือกไทย แล้วเลือก
เมล็ดข้าวเปลือก (วิธี) ที่มีขนาด = ๓๑.๒๕
มิลลิกรัม (mg) สามารถนำมาคำนวณเทียบ
เคียงกับระบบเมตริกสากลได้ดังนี้

๔ วิธี เป็น ๑ คูยชา = ๑๒๕ mg

๒ คูยชา เป็น ๑ มาสก = ๒๕๐ mg

๒.๕ มาสก เป็น ๑ อักขะ = ๖๒๕ mg

..., ฯลฯ...

๑๐ ภาระ เป็น ๑ เกวียน = ๑,๐๐๐ kg

ค่าเหล่านี้เป็นค่าโดยประมาณเพราะ
ในความเป็นจริงแล้ว เมล็ดข้าวเปลือกที่ใช้
ในแต่ละท้องถิ่นจะมีความแตกต่างกันไป
น้ำหนัก ๑ เกวียนจึงไม่จำเป็นต้องเท่ากับ
๑,๐๐๐ kg เสมอไป แต่กระนั้นก็อาจจะมึนน้ำ
หนักใกล้เคียงกันโดยประมาณ การวิจัยครั้ง
นี้ถือว่า น้ำหนักเมล็ดข้าวดังกล่าวนี้มีความ
ใกล้เคียงกับข้าวอินเดียมากที่สุด เพราะ
ได้ใช้ข้าวไทยซึ่งมีสายพันธุ์เดียวกับของ
ประเทศอินเดียที่ชื่อ Indica^๓ ที่มีน้ำหนัก
โดยเฉลี่ยใกล้เคียงกัน เช่น ข้าวเปลือก
ชนิดข้าว กข ๗ มีน้ำหนักเฉลี่ย = ๓๑.๙๐
มิลลิกรัมต่อเมล็ด, ข้าว กข ๕ มีน้ำหนัก

^๓ ชนิดของข้าว (species) มีอยู่ ๓ ชนิด ได้แก่ ๑) Indica ปลูกใน
ประเทศอินเดีย ศรีลังกา พม่า ไทย เวียดนาม ฟิลิปปินส์ และบางส่วนของ
จีน ต่อมาได้นำไปปลูกในทวีปอเมริกา ๒) Japonica มีปลูก
ในญี่ปุ่น เกาหลี จีน ไต้หวัน เป็นต้น และ ๓) Javanica หรือ Bulu
หรือ Gundil ปลูกเฉพาะในประเทศอินโดนีเซีย. (ดูรายละเอียดใน
บทความเรื่อง “สังขยาปาสกฏีกา : อุประณแห่งการหยั่งถึงความ-
จริงจากโลกวิทยาศาสตร์พุทธศาสนา” ของประมวล เพ็งจันทร์
และชัชวาล บุญปันใน www.midnightuniv.org/midnight2545/newpage9.html.)

เฉลี่ย = ๒๘.๔๕ มิลลิกรัมต่อเมล็ด ถ้าใช้ค่า

ดังกล่าวมาแทนในมาตราซึ่งจะได้ ๑ เกวียน

มีขนาด ๙๑๐-๑๐๒๐ กิโลกรัม เป็นต้น

ผลงานวิจัยข้างต้น ทำให้สามารถเทียบหาราคาเงิน ๕ มาสกหรือ ๑ บาท ซึ่งท่านเทียบกับทองคำบริสุทธิ์น้ำหนักเท่ากับ ๒๐ เมล็ดข้าวเปลือกไว้ โดยพิจารณาเทียบเคียงเป็นค่าในระบบเมตริกสากลจะได้ดังนี้

น้ำหนัก ๔ วิถี เป็น ๑ คุณชาเท่ากับ ๑๒๕ มิลลิกรัม

ส่วนน้ำหนัก ๒ คุณชา (หรือ ๘ วิถี) เป็น ๑ มาสกเท่ากับ ๒๕๐ มิลลิกรัม

น้ำหนัก ๒.๕ มาสก (หรือ ๒๐ วิถี) เป็น ๑ อักขะเท่ากับ ๖๒๕ มิลลิกรัม

แสดงว่า เมล็ดข้าวเปลือก (วิถี) ๒๐ เมล็ดมีน้ำหนักเท่ากับ ๖๒๕ มิลลิกรัม

เมื่อเทียบเมล็ดข้าวเปลือก (วิถี) ๒๐ เมล็ดซึ่งมีน้ำหนักเท่ากับ ๖๒๕ มิลลิกรัมกับน้ำหนักทองคำแท่งบริสุทธิ์ราคา ณ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ที่ราคาซื้อบาทละ ๑๙,๐๐๐ และราคาขายบาทละ ๑๙,๑๐๐ บาท (ไทยรัฐ, ๒๕๕๖ : ๘) ในที่นี้ใช้ราคาขายเป็นหลักในการคำนวณหา โดยจะเริ่มจากการหาค่าทองคำแท่งบริสุทธิ์ซึ่งมีหน่วยน้ำหนักเป็นกรัมเสียก่อน คือ ๑ บาทหรือ ๑๕ กรัม มีราคาเท่ากับ ๑๙,๕๕๐ บาท ดังนั้น ทองคำแท่งบริสุทธิ์ ๑ กรัม จึงมีราคาเท่ากับ $19,550 \div 15 = 1,273.3333$ บาท ต่อกรัม และเมื่อคำนวณหาค่าทองคำแท่งบริสุทธิ์น้ำหนักเป็นมิลลิกรัม (๑ กรัมเท่ากับ ๑,๐๐๐ มิลลิกรัม) จะได้เท่ากับ $1,273.3333 \div 1,000 = 1.273$ บาท ดังนั้นเมล็ดข้าวเปลือก (วิถี) ๒๐ เมล็ดมีน้ำหนักเท่ากับ ๖๒๕ มิลลิกรัม เทียบกับน้ำหนักทองคำเท่ากับราคา ๑๙,๑๐๐ บาทต่อน้ำหนัก ๑ บาท (๑๕ กรัม) และทองคำแท่งบริสุทธิ์ ๑ มิลลิกรัม เทียบราคาได้เท่ากับ ๑.๒๗๓ บาท ฉะนั้นน้ำหนัก ๖๒๕

มิลลิกรัมจึงเท่ากับ $625 \times 1.273 = 795.625$ หรือประมาณ ๗๙๖ บาท

การคำนวณวิธีนี้หากพระภิกษุประกอบอภินันทนาต่อทรัพย์หรือสิ่งของที่มีมูลค่าหรือราคาตั้งแต่ ๗๙๖ บาท เป็นต้นไป ถือว่าต้องอาบัติปาราชิก จำนวนเงิน ๗๙๖ บาท จัดเป็นวัตถุแห่งอาบัติปาราชิกในสังคมไทยปัจจุบัน

สรุป การคำนวณทั้ง ๓ วิธีข้างต้นได้ผลแตกต่างกันตามวิธีการของ พระภิกษุปาสาทิโก (พระธรรมโสภณ) เงิน ๑ บาทหรือ ๕ มาสก มีค่าเท่ากับ ๓๘๗ บาทไทยปัจจุบัน การหาค่าจากน้ำหนักเมล็ดข้าวเปลือกตามคัมภีร์วิมุตติโนทนี-ฎีกามีค่าเท่ากับ ๓,๖๙๓ บาทไทยปัจจุบัน ส่วนการคำนวณหาค่าเงินเทียบน้ำหนักทองคำบริสุทธิ์กับเมล็ดข้าวเปลือก ๒๐ เมล็ด แม้ว่าจะใช้สูตรเดียวกัน แต่ก็ได้ผลที่แตกต่างกันตามแบบของ ท่านพรหมมาศ ฉลอง ได้จำนวนเงินเท่ากับ ๔๗๘ บาทไทยปัจจุบัน แต่หากคำนวณด้วยวิธีเมตริกสากลจากคัมภีร์สังฆยาปาสกฏีกาตามแบบงานวิจัยของ ประมวล เพ็งจันทร์ และชัชวาล ปุญปัน ได้มูลค่าเท่ากับ ๗๙๖ บาทไทยปัจจุบัน

นอกจากนี้ยังมีผลงานของ พระธรรมกิตติวงศ์ (๒๕๕๐ : ๕๒๖) วิเคราะห์ว่า “๑ มาสก เท่ากับ ๔ บาทไทย” หากคำนวณตามเกณฑ์นี้ ๕ มาสก จะได้เท่ากับ ๒๐ บาทไทยในงานวิจัยของ พระมหาอิสระ สิงห์เปีย (๒๕๕๔ : ๑๑๑) คำนวณได้ ๕๑๘ บาทไทย และงานวิจัยของ พระครูสังฆรักษ์อำนาจ เขมปญโญ (ยอดทอง) (๒๕๕๔ : ๑๘๘) ได้จำนวนเงินเท่ากับ ๑,๒๕๐ บาทไทยปัจจุบัน อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบว่า การคำนวณหาค่าเงิน ๑ บาท หรือ ๕ มาสก ในสมัยพุทธกาลเทียบกับเงินบาทไทยในปัจจุบันตามวิธีการทั้ง ๓ ที่เสนอมาช้างต้นนั้นแน่นอนกว่า แม้ว่าแต่ละวิธีได้ผลคำนวณที่ต่างก็ต่างกันก็ตาม

ปัญหาประการต่อมา คือ ราคาทรัพย์ที่หามาได้ด้วยหลักเกณฑ์เหล่านี้ถูกต้องแน่นอนเพียงใด เพราะหาก

ไม่ถูกต้องแล้วย่อมมีผลอย่างมากต่อการตัดสินใจของพระวินัยของพระภิกษุซึ่งบัญญัติไว้ร้ายแรงที่สุดข้อหนึ่งเรียกว่า เป็นความเป็นความตายของพระภิกษุ สมมติว่าการคำนวณค่าเงินที่เป็นวัตถุแห่งอาบัติปาราชิกได้เท่ากับทรัพย์ที่มีมูลค่าหรือราคา ๑ บาทหรือ ๕ มาสก คือ ๘๐๐ บาท หากการคำนวณค่าดังกล่าวไม่ถูกต้อง ค่าที่แท้จริงอาจมากกว่า ๘๐๐ บาท เช่น ๘๕๐ บาท การที่เราใช้ค่าเงิน ๘๐๐ บาท เป็นเกณฑ์ตัดสิน ย่อมไม่ยุติธรรมต่อภิกษุรูปนั้น เพราะค่าของเงินเป็นเกณฑ์ที่สำคัญมากในการตัดสินใจปาราชิก หรือหากค่าเงิน ๕ มาสก มีค่าน้อยกว่านั้น หากมีภิกษุกระทำความผิด สมควรต้องโทษปาราชิก แล้วตัดสินว่าไม่เป็นปาราชิก ก็ถือว่าไม่เป็นธรรมต่อเขาเช่นเดียวกัน ดังนั้น ประเด็นเรื่องความถูกต้องแน่นอนของค่าเงิน ๑ บาทหรือ ๕ มาสก จึงมีความสำคัญมาก ประเด็นว่าด้วยค่าเงินที่ไม่คงตัวตามยุคสมัยดังกล่าวถูกต้องและมีความเชื่อถือได้เพียงใด จึงมีความสำคัญมากเช่นกัน

หากพิจารณาประเด็นนี้ เราไม่สามารถยืนยันได้ว่าค่าของเงิน ๕ มาสก เมื่อเทียบกับเงินไทยในปัจจุบันเป็นเงินจำนวนเท่าไรแน่ แม้เงินที่คำนวณได้มาในทุกวิธีการข้างต้นนี้ ก็ไม่สามารถยืนยันได้ว่าถูกต้อง เพราะในชั้นพระไตรปิฎกและอรรถกถาท่านไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการคำนวณเทียบเคียงกับเงินต่างสกุล วิธีการดังกล่าวมาปรากฏในคัมภีร์ยุคหลังในชั้นฎีกา เช่น สารัตถทีปนีและวิมตติวินทฎีกา เป็นต้น ดังนั้น เราจึงไม่สามารถรู้ได้เลยว่า ค่าเงินดังกล่าวคิดเป็นเงินบาทไทยได้เท่าไรแน่ แต่เนื่องจากองค์ประกอบแห่งการตัดสินอนินนาทานนั้นค่าของเงินมีความสำคัญมากและจะขาดเสียมิได้ จึงจำเป็นต้องมีค่ามาตรฐานอย่างใดอย่างหนึ่งมาเป็นหลักในการตัดสิน เพราะหากคิดว่า เนื่องจากไม่สามารถหาค่าเงิน ๑ บาท หรือ ๕ มาสก ในสังคมไทยได้อย่างถูกต้องแน่นอนแล้วคณะสงฆ์ไทยรวมทั้งพระภิกษุจะละเลยต่อสิกขาบทข้อนี้ย่อมไม่ถูกต้องหรือแม้จะเห็นว่า เราไม่สามารถทราบ

ค่าเงินที่เป็นวัตถุแห่งอาบัติปาราชิกแล้ว จะถือว่าเป็นอาบัติเบาอื่นๆ เช่น ฤทธัจจย หรือทุกกฏทั้งหมด ผู้วิจัยก็ยังเห็นว่าไม่ถูกต้องเช่นเดียวกัน ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าคณะสงฆ์ไทยจำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์และสรุปเป็นมติให้ได้ค่าเงินมาตรฐานสำหรับตัดสินสิกขาบทข้อนี้ อนึ่ง ค่ามาตรฐานที่คำนวณได้ตามหลักเกณฑ์ของพระภิกษุจารย์ทั้งหลายก็น่าเชื่อถือมากที่สุด在这个时候 ก็จำเป็นต้องเลือกใช้เกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งเท่านั้น

วิธีการคำนวณหาค่าเงินที่สังคมสงฆ์ไทยยอมรับและเชื่อถือมากที่สุด คือ วิธีเทียบหาค่าทองคำด้วยน้ำหนักเมล็ดข้าวเปลือก ๒๐ เมล็ด วิธีการนี้ได้บรรจุลงในหลักสูตรนักธรรมชั้นตรีอันเป็นการศึกษาของพระภิกษุสงฆ์ไทยในปัจจุบัน และปรากฏในหนังสือเรียนวิชาวินัยมุขเล่ม ๑ ซึ่งเป็นพระนิพนธ์ของ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (๒๕๓๓ : ๔๐-๔๒) สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระวชิรญาณวโรรสทรงยอมรับหลักเกณฑ์ตามมติของพระภิกษุจารย์ทั้งหลายแต่พระองค์ไม่ได้ทรงแสดงรายละเอียดไว้ว่า น้ำหนักข้าวเปลือกจำนวนดังกล่าวเป็นเท่าไร

อย่างไรก็ตามอาจก่อให้เกิดปัญหาขึ้นได้ว่า หากเรายอมรับมติของพระภิกษุจารย์ในการหามูลค่าหรือราคาทรัพย์ ๑ บาท หรือ ๕ มาสกด้วยน้ำหนักทองคำเท่ากับเมล็ดข้าวเปลือก ๒๐ เมล็ดนั้น เมล็ดข้าวเปลือกของไทยในปัจจุบันกับเมล็ดข้าวเปลือกของอินเดียในสมัยพุทธกาลมีขนาดหรือน้ำหนักเท่ากันหรือไม่เราจะแน่ใจได้อย่างไรว่าเท่ากันทุกประการ ซึ่งเป็นไปได้ยาก แต่ก็อาจมีข้อแย้งว่าถึงแม้จะไม่สามารถกำหนดน้ำหนักให้เท่ากันได้ แต่อย่างน้อยก็มีน้ำหนักใกล้เคียง ผลการศึกษาของประมวลเพ็งจันทร์ และชัชวาล ปุณฺณ (๒๕๔๔) พบว่าเมล็ดข้าวเปลือกไทยกับอินเดียมีขนาดใกล้เคียงกัน แม้เรายอมรับข้อเท็จจริงนี้ ก็อาจจะมีปัญหาอื่นอีก คือ ความใกล้เคียงระดับใดที่เรายอมรับได้ ความใกล้เคียงระดับใดที่ยอมรับ

ไม่ได้ เพราะนี่คือน้ำหนักทองคำ เมื่อน้ำหนักต่างกันย่อมมีราคาแตกต่างกัน อีกทั้งมูลค่าหรือราคาย่อมเปลี่ยนแปลงได้เสมอ เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่า เงิน ๑ บาท หรือ ๕ มาสกในสมัยพุทธกาล เมื่อตีค่าเป็นเงินบาทไทย ถึงแม้จะสามารถหาค่าได้ แต่ก็มีปัญหาในเรื่องความถูกต้องแน่นอน แม้แต่ผู้ที่ใช้หลักการเดียวกันคำนวณ ก็ยังได้ผลแตกต่างกัน ดังที่ได้แสดงมาแล้ว ดังนั้นจึงมีผู้เสนอให้ใช้เกณฑ์ต่อไปในการพิจารณา

๓. บริบทสังคมอินเดียและสังคมไทย

ในสมัยพุทธกาลเงิน ๕ มาสกเป็นค่าที่ตกลงกันในสังคม ตามกฎหมายบ้านเมืองของกรุงราชคฤห์ถือว่า ผู้ที่เรียกว่าเป็นโจรจะต้องลักขโมยทรัพย์ที่มีค่าตั้งแต่ ๕ มาสกขึ้นไป เมื่อพิจารณาประเด็นนี้จะเห็นว่า ในสมัยพุทธกาลค่าเงินไม่ใช่กฎเกณฑ์ตายตัว แต่เป็นกฎของสังคมที่ใช้เป็นเกณฑ์ลงโทษคนผิดเท่านั้น ดังนั้นในสังคมไทยเมื่อพิจารณาสิกขาบทปาราชิกว่าด้วยอภินันทนาการ จึงจำเป็นต้องมีค่าเงินอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นเกณฑ์มาตรฐานตัดสินโทษของพระภิกษุ คำถามคือ จะหาเกณฑ์มาตรฐานมาจากไหน คำถามนี้ทำให้ต้องพิจารณาเกณฑ์ในบริบทสังคมอินเดียและสังคมไทยเทียบกัน นั่นคือ เมื่อค่าเงิน ๕ มาสกในสมัยพุทธกาลเป็นเกณฑ์ที่กฎหมายบ้านเมืองใช้ลงโทษโจรในกรุงราชคฤห์และใช้ลงโทษผู้กระทำอภินันทนาการ แสดงว่าพระวินัยข้อนี้น่าจะอนุโลมตามกฎหมายบ้านเมืองระดับใดระดับหนึ่งด้วยทำให้เกิดคำถามว่า หากสิกขาบทของภิกษุข้ออภินันทนาการอนุโลมตามกฎหมายบ้านเมืองแล้ว เป็นไปได้ไหมว่า การตัดสินความผิดของพระสงฆ์ควรให้ปฏิบัติตามแนวเทียบกับกฎหมายบ้านเมืองปัจจุบัน

คำตอบที่เป็นไปได้ คือ เป็นไปได้ยาก หรือไม่ได้เลย เหตุผลเพราะกฎหมายบ้านเมืองกับพระวินัยมีความแตกต่างกันอย่างมาก การกระทำบางอย่างพระวินัยถือว่าเป็นความผิด เช่น ภิกษุไม่รู้ไม่เป็นความผิด เช่น หากภิกษุเดิน

ผ่านด่านภาษี มีบุรุษคนหนึ่งแอบนำแก้วมณีใส่ย่ามของภิกษุโดยที่ท่านไม่รู้ เมื่อเดินพาด่านภาษีบุรุษคนนั้นจึงมาเอาแก้วมณีไป ในกรณีนี้วินิจฉัยว่า ไม่ต้องอาบัติเพราะไม่รู้ (วิมหา. (แปล) ๑/๑๕๑) แต่หากกรณีเดียวกันเกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบัน เมื่อเครื่องตรวจจับได้ แม้ภิกษุจะปฏิเสธว่าไม่รู้และไม่มีเจตนา ก็ไม่สามารถพ้นผิดจากกฎหมายได้ ภิกษุรูปนั้นจะต้องได้รับโทษอย่างใดอย่างหนึ่ง ยิ่งหากเป็นยาเสพติดก็ต้องได้รับโทษมากยิ่งขึ้น ความไม่รู้จึงไม่สามารถยกขึ้นเป็นข้อแก้ตัวในทางกฎหมายบ้านเมืองได้ แต่ในพระวินัยภิกษุผู้ไม่รู้ย่อมไม่ต้องอาบัติใดๆ ทั้งสิ้น (ไม่ใช่ไม่รู้ว่าเป็นอาบัติ) ในขณะที่การกระทำบางอย่างพระวินัยถือว่าเป็นความผิด แต่กฎหมายบ้านเมืองไม่ถือว่าเป็นความผิดใดๆ เช่น ภิกษุมียถียจติลักทรัพย์ของตนเอง โดยเข้าใจว่าเป็นทรัพย์ของผู้อื่น เมื่อกระทำสำเร็จพระวินัยจัดว่าเป็นอาบัติทุกกฏ เป็นความผิด เป็นโทษเบา^{๒๔} แต่กรณีนี้กฎหมายบ้านเมืองไม่ถือว่าเป็นความผิด เป็นต้น ดังนั้น หากอนุโลมพระวินัยข้อนี้ตามกฎหมายบ้านเมืองก็ย่อมเกิดปัญหาเช่นกัน

ประเด็นต่อมาคือ แม้ไม่สามารถอนุโลมตามกฎหมายบ้านเมืองทั้งหมดได้ จะใช้เฉพาะเกณฑ์ราคาของทรัพย์ตามกฎหมายบ้านเมืองจะได้หรือไม่ เพราะทรัพย์ราคา ๕ มาสกในสมัยพุทธกาลนั้น พระพุทธเจ้าก็ทรงอนุโลมตามกฎหมายบ้านเมืองเช่นกันคำตอบก็คือ

^{๒๔} สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งพบสิ่งของตอนกลางวัน ได้ทำเครื่องหมายไว้ด้วยตั้งใจว่า จะลักตอนกลางคืน ท่านสำคัญสิ่งของนั้นว่าเป็นสิ่งของนั้น แต่ได้ลักสิ่งของของตนเอง แล้วเกิดความกังวลใจว่าเราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติทุกกฏ (เรื่องที่ ๑๔)” (วิมหา. (แปล) ๑/๑๓๔); “เตน โข ปน สมเณ อถนตโร ภิกขุ ทิวาณนํ ปสสิตวา นิमितตํ อกาสิ “รตติ อวหริสสามิ” ติ. โสถ มถนมาโน อตตโน ญนํ อวหริ. ตสส กุกกัจจํ อโหสิฯ เปฯ “อนาปัตติภิกขุปาราชิกสส. อาปัตติทุกกฏสสา’ติ.” (วิมหา. ๑/๑๓๔).

กฎหมายบ้านเมืองไม่ได้กำหนดราคาทรัพย์สินไว้ตายตัวเพื่อใช้เป็นมาตรการกำหนดโทษ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา (คณะวิชาการ The Justice Group, ๒๕๕๑ : ๑๑๐-๑๔) มาตรา ๓๓๔ ได้กำหนดโทษความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินว่า ความผิดฐานลักทรัพย์ต้องโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกพันบาท มาตรา ๓๓๖ กำหนดความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ว่า ต้องโทษจำคุกไม่เกินห้าปีและปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท มาตรา ๓๓๗ กำหนดความผิดฐานกรรโชกทรัพย์ไว้ว่า ต้องโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ส่วนมาตรา ๓๔๑ ความผิดฐานฉ้อโกงกำหนดว่า ต้องโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา ๓๕๒ กำหนดความผิดฐานยักยอกทรัพย์ว่า ต้องโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา ๓๕๗ กำหนดความผิดฐานรับของโจรว่า ต้องโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนมาตรา ๓๕๘ กำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ว่า ต้องโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เป็นต้น

จะเห็นว่า ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญาเหล่านี้ ไม่ได้กำหนดเกณฑ์เกี่ยวกับค่าของทรัพย์สินที่ถูกกระทำความผิดว่า ควรได้รับโทษเท่าไร เพียงใดให้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาล ซึ่งแน่นอนว่า จำนวนเงินที่กระทำความผิดเป็นเหตุผลหนึ่งในการพิจารณาโทษ แต่ไม่ได้กำหนดค่าเงินไว้เป็นมาตรฐานแน่นอนตายตัว ซึ่งแตกต่างกับพระวินัยสงฆ์ ดังนั้น หากจะให้พิจารณามูลค่าของทรัพย์สินที่กระทำความผิดจากกฎหมายบ้านเมือง ย่อมไม่สามารถกระทำได้ เพราะในประมวลกฎหมายอาญาเองก็ไม่ได้กำหนดไว้

อนึ่ง หากเราพิจารณามูลค่าของทรัพย์สินที่ละเมิดย่อมมีปัญหาในการนำมาประยุกต์ใช้ในสังคมไทยปัจจุบัน เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ของสิกขาบทนี้อย่างละเอียดจะ

พบว่า สิกขาบทนี้มุ่งโทษในทางบ้านเมืองอีกด้วย จะเห็นว่า ก่อนที่พระผู้มีพระภาคเจ้าจะทรงบัญญัติสิกขาบทนี้ได้ตรัสถามภิกษุผู้เคยเป็นมหาอำมาตย์ผู้เคยทำหน้าที่พิพากษาในทางบ้านเมืองว่า พระเจ้าพิมพิสารจับโจรผู้ลักทรัพย์มีมูลค่าเท่าไร จึงลงโทษประหาร จองจำ หรือเนรเทศ ซึ่งภิกษุรูปนั้นทูลว่า ทรัพย์ ๑ บาท หรือ ๕ มาสก แสดงให้เห็นว่าพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงยึดถือโทษในทางบ้านเมืองเป็นหลักในการพิจารณาแล้วจึงเทียบหามูลค่าทรัพย์สิน หากเทียบเฉพาะโทษทางบ้านเมืองจะพบว่า กรุงราชคฤห์กำหนดโทษของผู้ลักทรัพย์ไว้ ๓ ประการ คือ ๑) ประหาร ๒) จองจำ ๓) เนรเทศ (วิ.มหา. (แปล) ๑/๘๘) ส่วนโทษตามประมวลกฎหมายอาญาความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินในสังคมไทยในปัจจุบันมี ๓ ประการ คือ ๑) จำคุก ๒) ปรับ ๓) ทั้งจำทั้งปรับ^{๒๔}

ตัวอย่างกรณีลักทรัพย์อาจต้องโทษ ๒ ประการ คือ ๑) จำคุกไม่เกินสามปี และ ๒) ปรับไม่เกินหกพันบาท หรือกรณีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ อาจต้องโทษ ๓ ประการอย่างใดอย่างหนึ่ง คือ ๑) จำคุกไม่เกินสามปี ๒) ปรับไม่เกินหกพันบาท หรือ ๓) ทั้งจำทั้งปรับ หากพิจารณาพุทธบัญญัติกับกฎหมายไทย โทษที่สอดคล้องกันมีเพียงการจำคุกเท่านั้น

หากพิจารณาโทษบ้านเมืองทั้ง ๓ ประการเป็นเกณฑ์ก็จะได้หลักการใหม่ว่า หากภิกษุใดกระทำการละเมิดทรัพย์สินของบุคคลอื่น ได้รับโทษอย่างใดอย่างหนึ่งตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายไทยในปัจจุบัน คือ โทษคุก ปรับ หรือโทษทั้งจำทั้งปรับ ไม่ว่ามูลค่าหรือราคาทรัพย์สินที่กระทำนั้นเป็นเท่าไรก็ตาม ย่อมถือว่าต้องอาบัติปาราชิกสิกขาบทที่ ๒ นี้ อย่างไรก็ตาม ก็ยังเกิดปัญหาใหม่ว่า หากไม่ต้องโทษในทางบ้านเมือง ก็ย่อมไม่ถือว่าต้องอาบัติปาราชิก เมื่อ

^{๒๔} สรุปความจากประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ ๑๒ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตั้งแต่ มาตรา ๓๓๔ ถึงมาตรา ๓๖๖ (ดูรายละเอียดในคณะวิชาการ The Justice Group (๒๕๕๑ : ๑๑๐-๑๔).

พิจารณาโดยยึดเอาโทษเป็นเกณฑ์เช่นนี้ดูเหมือนจะช่วยแก้ปัญหาเรื่องราคาราทรัพย์ที่ละเมิดไปได้ แต่กับพระวินัยสงฆ์แล้วไม่สามารถหลีกเลี่ยงปัญหาว่าด้วยความไม่รู้และองค์ประกอบแห่งอาบัติปาราชิกซึ่งมีมูลค่าหรือราคาราทรัพย์เป็นองค์ประกอบสำคัญซึ่งสัมพันธ์กับเจตนา (โดยจิต) ไปได้เลย ซึ่งต่างกับอภินันทนาในเบญจศีล เนื่องจากไม่มีเกณฑ์ราคาราทรัพย์เป็นองค์ประกอบในการพิจารณา

นอกจากนี้ ยังมีปัญหาเรื่องการแจ้งความเพื่อให้ได้รับโทษทางกฎหมายบ้านเมือง แล้วจึงจะปรับเป็นอาบัติได้ กล่าวคือ เมื่อภิกษุกระทำโจรกรรม ก็ต้องเข้าสู่กระบวนการตามกฎหมายของบ้านเมืองเสียก่อน ไม่เช่นนั้นก็ปรับอาบัติปาราชิกไม่ได้ เพราะยังไม่ได้รับโทษตามกฎหมาย ปัญหาที่สำคัญอีกอย่างคือ หากภิกษุรูปใดกระทำความผิดโดยที่ไม่มีบุคคลอื่นรู้ เช่น ขโมยทรัพย์ของวัด เป็นต้น เมื่อไม่มีคนรู้ไม่ถูกจับ ก็ไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล ทำให้ไม่ต้องได้รับโทษตามกฎหมาย เช่นนี้แล้ว ภิกษุรูปนั้นพ้นจากโทษปาราชิกด้วย เป็นต้น

๔. แนวทางแก้ไขปัญหา

ถึงแม้ว่าการกำหนดมูลค่าและการหาเกณฑ์ราคาราทรัพย์สินในสมัยพุทธกาลกับสังคมไทยจะมีปัญหาอยู่มากก็ตาม อีกทั้งการจะใช้เกณฑ์ว่าด้วยเจตนารมณ์ของพระวินัยข้อนี้ก็ยังมีปัญหาเช่นกัน กระนั้น เราก็ต้องยอมรับหลักการประการหนึ่งว่า เกณฑ์ปาราชิกที่ถูกต้องเหมาะสมในสังคมไทยยัง “จำเป็นต้องมี” เพราะหากไม่มี การปรับอาบัติปาราชิกสิกขาบทที่ ๒ จะไม่สามารถกระทำได้ ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนวทางอีกแนวทางหนึ่ง คือ หากค่าของเงินมีความสำคัญมากอย่างนี้ คณะสงฆ์ไทยควรที่จะกำหนดค่าเงินมาตรฐานไว้ เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการปรับอาบัติปาราชิกสำหรับภิกษุไทยปัจจุบัน

คำตอบคือ “ควร” ด้วยเหตุผลสำคัญอย่างน้อย ๔ ประการ คือ

๑) สิกขาบทนี้เป็นสิกขาบทที่มีโทษหนักที่สุดข้อหนึ่ง คือ ผู้ละเมิดต้องขาดจากความเป็นพระภิกษุ

๒) การขาดจากความเป็นพระภิกษุเท่ากับเป็นเครื่องชี้เป็นชี้ตายของพระภิกษุ จึงไม่ควรปล่อยไว้ตามยถากรรม หรือละเลยต่อสิกขาบทข้อนี้

๓) คณะสงฆ์ไทยต้องมีมาตรการอย่างใดอย่างหนึ่งกำหนดใช้แก่สิกขาบทที่มีโทษหนักอย่างนี้

๔) สิกขาบทนี้มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสังคมสงฆ์และสังคมไทย ด้วยเหตุผลอย่างน้อยทั้ง ๔ ประการนี้ ย่อมแสดงให้เห็นความสำคัญของค่าเงินซึ่งเป็นวัตถุแห่งอาบัติปาราชิกข้ออภินันทนาของพระภิกษุได้

ประเด็นต่อมาที่ควรพิจารณา คือ พระวินัยมีหลักการใดบ้างที่จะมารองรับวิธีการลักษณะนี้ หลักการนี้ พระพุทธศาสนาเรียกว่า **มหาปเทศ ๔** เป็นหลักการสำหรับเทียบเคียงสิ่งที่ไม่เป็นพุทธบัญญัติ คำว่า มหาปเทศ หมายถึง ข้ออ้างใหญ่ หรือหลักอ้างอิงสำหรับเทียบเคียง (พระพรหมคุณาภรณ์, ๒๕๕๑ : ๓๐๔) หมายถึง หลักใหญ่สำหรับอ้างอิงเพื่อสอบสวนเทียบเคียงสิ่งที่มีหรือที่ปรากฏในพุทธบัญญัติเดิมให้มีความหมายครอบคลุมถึงสิ่งที่ไม่มีหรือไม่ปรากฏในพุทธบัญญัติ ทั้งนี้ พระพุทธเจ้าทอดพระเนตรเห็นการณ์ไกลว่า โลกต้องพัฒนาไปข้างหน้าตลอดเวลาในอนาคตสิ่งที่ไม่เคยปรากฏก็อาจมี สิ่งที่มีอยู่แล้วอาจยกเลิกไปได้ ดังนั้น พระวินัยจึงต้องมีหลักการสำหรับเทียบเคียงว่า สิ่งใดเข้าได้กับพระวินัยได้บ้าง โดยไม่ต้องบัญญัติเพิ่มเติม หลักมหาปเทศนี้มีอยู่ ๔ ประการ คือ

๑) สิ่งใดไม่ได้ห้ามไว้ว่า “สิ่งนี้ไม่ควร” ถ้าสิ่งนั้นอนุโลมเข้ากับสิ่งที่ไม่ควร ขัดกับสิ่งที่ควร สิ่งนั้นไม่ควร

๒) สิ่งใดไม่ได้ห้ามไว้ว่า “สิ่งนี้ไม่ควร” ถ้าสิ่งนั้นอนุโลมเข้ากับสิ่งที่ควร ขัดกับสิ่งที่ไม่ควร สิ่งนั้นควร

๓) สิ่งใดไม่ได้อนุญาตไว้ว่า “สิ่งนี้ควร” ถ้าสิ่งนั้นอนุโลมเข้ากับสิ่งที่ไม่ควร ขัดกับสิ่งที่ควร สิ่งนั้นไม่ควร

๔) สิ่งใดไม่ได้อนุญาตไว้ว่า “สิ่งนี้ควร” ถ้าสิ่งนั้น อนุญาตแล้วกับสิ่งที่ควร ขัดกับสิ่งที่ไม่ควร สิ่งนั้นควร

(วิ.ม. (แปล) ๕/๓๐๕)

หลักวินัยทั้ง ๔ ประการนี้ในอรรถกถาได้ ยกตัวอย่างไว้ว่า รัษฎาติ ๗ อย่าง คือ ข้าวสาลี ข้าวเจ้า หน่อกล้วย^{๒๖} ข้าวละมาน^{๒๗} ลูกเดือย ข้าวเหนียว ข้าวฟ่าง เป็นสิ่งที่ทรงห้ามฉันในเวลาตั้งแต่เที่ยงวันจนถึงอรุณขึ้น ของวันใหม่ ส่วนมทผล ๙ อย่าง คือ ตาล มะพร้าว ขนุน ขนุนลำปะลอส^{๒๘} บวบ ฟักเขียว แตงกวา แตงโม ฟักทอง รวมทั้งอปรัณณชาติ^{๒๙} ทั้งหมด เช่น ถั่วเขียว ถั่วราชมาส งา พืชผักที่กินหลังภัตตาหาร แม้จะไม่ได้ทรงห้ามไว้ แต่อุโลม เข้ากับรัษฎาติ ๗ อย่าง เพราะฉะนั้น จึงทรงห้ามฉัน ในเวลาที่ทรงกำหนดด้วย จัดว่าเข้ากับหลักมหาปเทศข้อ ๑ (อ้างใน วิ.ม. (แปล) ๕/๓๐๕/เชิงอรรถ ๑) ในกรณีค่าเงิน ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของอาบัติปาราชิกข้อทินนาทาน นั้นพระไตรปิฎกกำหนดค่าเป็นมาตราเงินบาทหรือ เงินมาสกในสมัยพุทธกาลเท่านั้น ไม่ได้มีความหมาย ครอบคลุมถึงมาตราเงินบาทไทยในปัจจุบัน แต่มาตรา

เงินบาทไทยสามารถอนุโลมเข้ากับมาตราเงินบาทหรือ เงินมาสกในสมัยพุทธกาลได้ ดังนั้นจึงห้ามภิกษุถือเอา ทรัพย์ที่เจ้าของไม่ได้ให้ด้วยโดยจิตมีมูลค่าหรือราคาเป็น เงินบาทไทยในปัจจุบันเทียบกับเงิน ๑ บาท หรือ ๕ มาสก ขึ้นไป ก็ต้องอาบัติปาราชิก เข้าหลักมหาปเทศข้อ ๑ คือ สิ่งใดไม่ได้ห้ามไว้ว่า “สิ่งนี้ไม่ควร” ถ้าสิ่งนั้นอนุโลมเข้ากับ สิ่งที่ไม่ควร ขัดกับสิ่งที่ควร สิ่งนั้นไม่ควร กล่าวคือ มาตรา เงินบาทไทยไม่ใช่มาตราเงินที่มีในพุทธบัญญัติแต่เป็น ทรัพย์อย่างหนึ่ง แม้จะต่างสกุลและต่างยุคสมัยกับทรัพย์ ในพุทธบัญญัติก็ตาม จัดเงินบาทไทยว่าเป็นทรัพย์ที่อนุโลม เข้ากับทรัพย์ คือ บาทหรือมาสกสมัยพุทธกาลในสิกขาบท ปาราชิกข้อทินนาทานได้ หากภิกษุมีโดยจิตกระทำการ ลักทรัพย์ที่มีมูลค่าหรือราคาเป็นเงินบาทไทยซึ่งบุคคล อื่นเป็นเจ้าของและหวงแหนอยู่ ย่อมถือว่ากระทำความผิด ทินนาทาน เช่นเดียวกับสมัยพุทธกาล เป็นอันขัดกับพุทธบัญญัติที่ห้าม ภิกษุกระทำความผิดทินนาทานต่อทรัพย์ของบุคคลอื่น ดังนั้นแม้ เป็นทรัพย์ที่มีมูลค่าหรือราคาตามสกุลเงินบาทไทยปัจจุบัน ภิกษุก็ไม่ควรกระทำความผิดทินนาทานเช่นเดียวกัน

ประเด็นที่จะต้องพิจารณาต่อไป คือ ควรใช้หลัก เกณฑ์ใดในการกำหนดค่าเงินบาทไทย มีทางเลือกที่อาจ เป็นไปได้อยู่ ๒ ทาง ดังนี้

ก) ทางเลือกที่หนึ่ง

คณะสงฆ์กำหนดเองตามยุคสมัยให้สอดคล้องกับ หลักกฎหมายบ้านเมือง ทางเลือกนี้มีข้อดีคือ เหมาะสม กับยุคสมัย เพราะค่าเงินที่กำหนดเป็นราคาในแต่ละยุค สมัยย่อมมีความแตกต่างกัน เช่น ค่าเงิน ๑๐๐ บาท เมื่อ ๕๐-๖๐ ปีที่แล้ว สามารถซื้อสินค้าได้มากกว่าเงิน ๑๐๐ บาทในปัจจุบัน

ข) ทางเลือกที่สอง

คณะสงฆ์กำหนดค่ากลางที่เป็นมาตรฐาน โดย ใช้หลักเกณฑ์ตามพระวินัย ตั้งแต่พระไตรปิฎก อรรถกถา

^{๒๖} กล้วย หรือ หน่อกล้วย (กุฎฐ) คือ ชื่อไม้ล้มลุกชนิดหนึ่งใช้เป็นผัก (ป. หลงสมบุญ, ๒๕๔๐ : ๒๐๐) นอกจากนี้ “หน่อกล้วย” นี้จัดเป็นบุพพณชาติ คือ พืชที่ควรกินก่อน หรือพืชจำพวกข้าว (พระพรหมคุณาภรณ์, ๒๕๕๑ : ๑๕๐)

^{๒๗} ข้าวละมาน (โคธุมะ) คือ พืชจำพวกข้าวอย่างหนึ่ง ๔ ใน ๗ อย่าง (บุพพณชาติ ๗ อย่าง) เป็นชื่อข้าวป่าชนิดหนึ่งขึ้นแซมต้นข้าว อาจเรียกว่า “ข้าวนก” ก็ได้ (๒๕๕๑ : ๒๔๓)

^{๒๘} ขนุนลำปะลอส หรือ ขนุนส้มมะลอส (ลพข) เป็นชื่อไม้ต้นขนาดกลาง ชนิด Artocarpusaltitis Fosberg ในวงศ์ Moraceae ใบใหญ่ เป็นแฉกๆ ผลมีเมล็ดมาก กินได้ พันธุ์ที่ผลไม่มีเมล็ด เรียก สาเก เนื้อกินได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๖ : ๑๖๓)

^{๒๙} อปรัณณะ แปลสับสนกันว่า “ของที่จะพึงกินในภายหลัง” แต่ตามคำอธิบายในคัมภีร์หลายแห่ง น่าจะแปลว่า “ของกินที่มีเพิ่มมาทีหลัง” ทำนองของกินประกอบ (พระพรหมคุณาภรณ์, ๒๕๕๑ : ๑๕๐)

ฎีกา อนุฎีกา เป็นต้น ซึ่งถือวิธีคำนวณน้ำหนักทองคำเทียบเท่าเมล็ดข้าวเปลือก ๒๐ เมล็ดนั่นเอง โดยนำมาคำนวณคิดหาค่าเงินที่พระภิกษุกระทำอภินันทนาให้ต้องโทษสูงสุดปาราชิก แล้วประกาศใช้เป็นค่าเงินมาตรฐานในสังคมไทย เพื่อปรับโทษแก่ภิกษุผู้ประพฤติดอภินันทนา หากทำสำเร็จ จะช่วยให้มีค่าเงิน ๑ บาท หรือ ๕ มาสก เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งสังฆมณฑล หรือถึงแม้ค่าเงินจะขึ้นลงตามราคาทองคำในแต่ละวันก็ตาม กระนั้นก็ควรกำหนดกฎเกณฑ์ลงไปให้ชัดว่า เมล็ดข้าวเปลือก ๒๐ เมล็ดหนักกี่กรัม แล้วตกลงใช้น้ำหนักนั้นๆ เป็นเกณฑ์สากลจะได้ไม่ต้องมีใครนำเมล็ดข้าวเปลือกไปชั่งน้ำหนักเอง หรืออาจกำหนดสูตรในการคำนวณขึ้นมา แล้วประกาศให้ใช้สูตรนั้นๆ ในการคำนวณไม่อนุญาตให้ใช้สูตรอื่น สูตรดังกล่าวจะต้องสามารถใส่ราคาทองคำประจำวันเข้าไปให้สามารถคำนวณหาได้โดยง่าย ย่อมชื่อว่า “ไม่เป็นการละเลยต่อพระวินัย” และ “ไม่ละเลยต่อสังคมสงฆ์ไทยในปัจจุบัน” จะดีกว่าที่ให้ภิกษุแต่ละรูปหรือนักวิชาการแต่ละคนคิดคำนวณหาค่ากันเอง จะทำให้ใช้หลักเกณฑ์ต่างกัน และทำให้ได้ค่าเงินบาทไทยต่างกันด้วย ดังที่ได้แสดงมาแล้วข้างต้น เพราะเมื่อมีหลักเกณฑ์คำนวณมากกว่าหนึ่ง ค่าที่ได้ก็ย่อมแตกต่างกันเป็นธรรมดา สังคมสงฆ์ไทยปัจจุบันจำเป็นที่จะต้องหาค่าเงิน ๑ บาท หรือ ๕ มาสกมาเทียบกับเงินไทยปัจจุบัน เพื่อใช้ปรับโทษภิกษุผู้กระทำอภินันทนาให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน แม้วิธีการดังกล่าวจะไม่สามารถยืนยันได้ว่าถูกต้องแน่นอนตรงกับค่าเงินในสมัยพุทธกาลก็ตาม แต่ก็ทำให้สามารถปรับใช้ได้ตามยุคสมัย และจะเป็นประโยชน์มากกว่าให้ต่างคนต่างคิด ต่างทำ ซึ่งอาจเป็นเหตุให้พระสงฆ์ละเลยพระวินัยข้อนี้ได้

ผู้วิจัยเห็นว่าไม่ควรละเลยปัญหานี้ และควรมีมาตรการจัดการโดยเร่งด่วนอาจดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

ประการที่ ๑

ก่อนอื่นคณะสงฆ์ควรแต่งตั้งคณะพระวินัยธรขึ้นมาพิจารณาวินิจฉัยอธิกรณ์ของพระสงฆ์ อาจอาศัยนักกฎหมายหรือนักวิชาการจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และพระเถระในมหาเถรสมาคมที่ได้รับการยอมรับในสังคมสงฆ์มาเป็นคณะทำงานให้ทำหน้าที่ศึกษากรณีปาราชิกสิกขาบทที่ ๒ โดยละเอียด ตลอดจนพิจารณาประเด็นปัญหาต่างๆ และสรุปเป็นมติคณะสงฆ์ให้ชัดเจน

ประการที่ ๒

ควรกำหนดเกณฑ์ราคาทรัพย์สินในปาราชิกข้ออภินันทนาให้ชัดเจน หรือไม่ก็กำหนดสูตรการคำนวณเพื่อหาค่าเงินในการปรับอาบัติปาราชิกของพระภิกษุให้ชัดเจนสมเหตุสมผล และประกาศเป็นมติหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม

ประการที่ ๓

ออกประกาศเป็นกฎหมายมหาเถรสมาคม แต่งตั้งพระวินัยธรผู้พิจารณาวินิจฉัยอธิกรณ์เกี่ยวกับพระภิกษุสงฆ์ทั้งในส่วนกลาง ระดับภาค และจังหวัด โดยให้ยึดมติหรือคำสั่งของมหาเถรสมาคมว่าด้วยเกณฑ์ทรัพย์สินในสิกขาบทนี้ที่ได้มาจากข้อ ๑-๒ ข้างต้น

ประการที่ ๔

หากมีการพิจารณาตัดสินอธิกรณ์ของพระภิกษุ คณะพระวินัยธรที่ได้รับการแต่งตั้ง ควรบันทึกคำวินิจฉัยส่งเป็นหลักฐานต่อคณะวินัยธรส่วนกลางทราบด้วยทุกครั้ง เพื่อตรวจสอบคำตัดสินของคณะสงฆ์และให้ถือเป็นบรรทัดฐานในการตัดสินต่อไป

ประการที่ ๕

การวินิจฉัยปาราชิกสิกขาบทนี้ด้วยราคาทรัพย์สินควรดำเนินการตามที่พระอรรถกถาจารย์ได้วางหลักเกณฑ์สำหรับคณะพระวินัยธรใช้วินิจฉัยดังนี้

พระวินัยธรผู้ฉลาด ไม่พึงด่วนวินิจฉัยอธิกรณ์ที่เกิดขึ้น พึงตรวจดูฐานะ ๕ ประการ ที่พระโบราณจารย์กำหนดไว้ คือ

๑) วัตถุ

ได้แก่ สิ่งของ (ภณฺฑะ) ที่ภิกษุลัก แม้ภิกษุนั้นยอมรับว่าตนลักไปจริง พระวินัยธรก็ไม่พึงปรับอาบัติทันที ให้ตรวจดูให้ละเอียดว่า สิ่งของนั้นมีเจ้าของหรือไม่มีเจ้าของ แม้สิ่งของนั้นมีเจ้าของก็ต้องพิจารณาต่อไปอีกว่า เจ้าของยังมีอาลัยอยู่หรือไม่^{๓๐} หากภิกษุลักในเวลา que เจ้าของยังมีอาลัย พระวินัยธรพึงตีราคาปรับอาบัติ ถ้าลักในเวลา que เจ้าของไม่มีอาลัยแล้ว ไม่พึงปรับอาบัติปาราชิก แต่หากเจ้าของต้องการคืน ควรคืนให้

๒) กาล

คือ เวลาที่ลัก สิ่งของต่างๆ ในบางสมัย บางเวลา ย่อมมีราคาพอสมควร บางเวลามีราคาถูก บางเวลามีราคาแพง เพราะฉะนั้น พระวินัยธรพึงปรับอาบัติตามราคาของในกาลที่ภิกษุลัก

๓) เทสะ

คือ สถานที่ หรือประเทศที่ลัก ภิกษุลักสิ่งของในประเทศใดต้องปรับอาบัติตามราคาในประเทศนั้นๆ เพราะสิ่งของบางอย่างในประเทศหนึ่ง สถานที่หนึ่ง ย่อมมีราคาพอสมควร มีราคาถูก แต่เมื่ออยู่ในอีกประเทศหนึ่ง สถานที่หนึ่ง ย่อมมีราคาแพง ดังนั้นต้องพิจารณาราคาในประเทศนั้นๆ

๔) ราคา

คือ ราคาสิ่งของที่ลัก เนื่องจากสิ่งของใหม่ย่อมมีราคาแพงกว่าสิ่งของที่ใช้แล้ว หากลักสิ่งของใหม่ต้องตีราคาตามของใหม่ แต่ถ้าลักสิ่งของที่ใช้แล้ว ย่อมตีราคาเท่าของใหม่ไม่ได้ ต้องตีราคาเป็นของเก่าที่ใช้แล้ว มีราคาลดลง

อย่างนี้ เหมือนบาตรใหม่ย่อมมีราคา ๘ หรือ ๑๐ กหาปณะ ภายหลังบาตรนั้นมีช่องทะลุ หรือถูกหมดและปมทำลาย ย่อมมีราคาน้อยลง เป็นต้น

๕) การใช้สอย

ราคาส่งของย่อมลดลงเพราะการใช้สอย จะตีราคาส่งของที่ใช้แล้วเท่าราคาของใหม่ที่ไม่เคยใช้ไม่ได้ เช่น มิดที่ใช้แล้วย่อมมีราคาลดลง ผ้าอาบน้ำย่อมมีราคาลดลงเพราะการใช้แม้เพียงครั้งเดียว วัตถุทั้งหลายมีเนยใสและน้ำมัน เป็นต้น ย่อมมีราคาคงไปเพราะเปลี่ยนภาชนะ งบน้ำอ้อย ย่อมมีราคาคงไปเพราะเพียงเอาเล็บเจาะดูเพื่อรู้ความมีรสหวาน เป็นต้น (วิ.มหา.อ. (ไทย) ๒/๑๑๑-๗)

ดังนั้นไม่ว่าหลักการและวิธีการปฏิบัติดังกล่าวนี้ จะมีผู้เห็นด้วยหรือไม่ แต่ผู้วิจัยหวังว่า คณะสงฆ์ไทยจะต้องมีเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่งต่อพระวินัยข้อร้ายแรงนี้ ไม่ว่าเกณฑ์นั้นจะเป็นไปตามที่ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์หรือไม่ก็ตาม อย่างน้อยก็ทำให้เกิดความชัดเจนและปฏิบัติเป็นเอกภาพกัน ในอนาคตอาจขยายหลักการและวิธีการนี้ไปสู่พระวินัยปาราชิกข้ออื่นๆ เช่น การอวดอุตตริมนุสสธรรมที่ไม่มีในตน เป็นต้น หรือแม้กระทั่งข้อที่เป็นอาบัติอื่นๆ มีสังฆาติเสส ปาจิตติย นิสสัคคียปาจิตติย เป็นต้น หากว่าอาบัตินั้นๆ มีปัญหาไม่ชัดเจน ไม่เป็นเอกภาพในการปฏิบัติ ไม่อาจอำนวยความสะดวกและยุติธรรมให้เกิดขึ้นได้ หากหลักการอาบัติปาราชิกข้อ ๒ มีปัญหา ก็ย่อมมีผลกระทบต่อกฎชีวิตของพระภิกษุสงฆ์และสังคมสงฆ์คณะสงฆ์ไทย จึงควรร่วมกันศึกษาและวิเคราะห์ให้ได้คำตอบที่ชัดเจนถูกต้อง และเป็นธรรม และควรออกเป็นมติ กฎ หรือ คำสั่งให้ชัดเจนโดยเฉพาะเรื่องทรัพย์สินที่เป็นวัตถุแห่งอาบัติปาราชิกในสิกขาบทนี้ เพื่อให้พระภิกษุทั่วทั้งสังฆมณฑล ได้รู้เป็นแนวทางเดียวกัน และที่สำคัญจะได้เป็นแนวทางในการปฏิบัติและพิจารณาวินิจฉัยอธิกรณ์ของสงฆ์ต่อไป

^{๓๐} คำว่า อาลัย คือ ความมีใจผูกพัน ความเยื่อใย ความติดใจปรารถนา ความพัวพัน มักหมายถึงต้นเหตุ ในภาษาไทยใช้ในความหมายว่า ห่วงใย หรือหวาดคิดถึง. (๒๕๕๑ : ๕๕๐).

บรรณานุกรม

- กรมพระจันทบุรีนฤนาถ, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ. ๒๕๒๐. **ปทานุกรมบาลี ไทย อังกฤษ สันสกฤต ฉบับพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย. / Prince of Chantaburi. 1977. **Pali-Thai-English-Sanskrit Dictionary**. Bangkok: Mahamakutrajavidyalaya.
- กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า. ๒๕๓๓. **วินัยมุข เล่ม ๑ : หลักสูตรนิกธรรมชั้นตรี**. พิมพ์ครั้งที่ ๓๖. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย. / H.S.P.Vajirañanavarorot. 1990. **Vinayamukha**. Vol I. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Press.
- คณะวิชาการ The Justice Group. ๒๕๕๑. **ประมวลกฎหมาย : ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๑-๖ และประมวลกฎหมายอาญา**. กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร. / The Justice Group. 2008. **Code Law: Criminal and Commercial Code**. Bangkok: Phim-aksorn.
- ญาณวิลาสเถระ, พระ. ๒๕๔๖. **สังขยปาสกรณฎีกา**. ไทย-รัฐวา-ลีเถระนาเถระหิมุทา ปิตา. (คณะสงฆ์ภาค ๓ พิมพ์โดยเสด็จพระราชกุศล ในงานออกเมรุพระราชทานเพลิงศพ พระธรรมราชานุวัตร (กมล โกวิท ป.ธ. ๖) ณ เมรุหน้าพลับพลาอิสริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร. วันอาทิตย์ที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๔๖.) / Nānvilasathera. 2003. **Sankhyapakasakaranatika**. Bangkok.
- ธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), พระ. ๒๕๕๐. **ศัพท์วิเคราะห์**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: เลียงเชียง. / Dharmakittivansa. 2007. **Sap Vikhroh**. Bangkok: Liangxing.
- ป. หลงสมบุญ (ประยุทธ์ หลงสมบุญ), พันตรี. ๒๕๔๐. **พจนานุกรม มคอ-ไทย**. กรุงเทพฯ: อาทรการพิมพ์. / Long Sombun, P. 1997. **Pali-Thai Dictionary**. Bangkok: Athorn Kanphim.
- พรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พระ. ๒๕๕๑. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑ (ชำระ-เพิ่มเติมครั้งที่ ๑). กรุงเทพฯ: เอส.อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์. / Bramagunabhorn (P.A. Payutto). 2008. **Photchananukrom Buddhasat Chabap Pramuan Sab**. Bangkok: S.R. Printing Massproduction.
- พรหมมาศ ฉลอง. ๒๕๔๙. **อภินนทานวิภาค : การจำแนกเรื่องการลักทรัพย์**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพระอภิธรรมวัดพระเชตุพนฯ. / Brahmamas Chalong. 2006. **Adinnadanavibhaga. Kancamnaek Rueang Kanlaksap**. Bangkok: Abhidhamma Foundation, Vat Phrajetubon.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๙. ก. **ฎีกาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. / Mahachulalongkornrajavidyalaya. 1996. a. **Tika (Pali)**. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya U. Press.
- _____. ๒๕๓๙ ข. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. / _____. **Thai Tipitaka (Mahachulalongkornrajavidyalaya University Version)**. 2003 b. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๕. **พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. / ____ . 1992. **Pali Tipitaka**. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. ๒๕๓๖. **พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ชุด ๙๑ เล่ม**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย. / ____ . 1993. **Tipitaka and Atthakatha (Thai)**. Bangkok: Mahamakutrajavidyalaya Press.
- ____ . ๒๕๓๕. **อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับสยามรัฐไตรปิฎกอรรถกถา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย. / Mahamakutrajavidyalaya. 1992. **Syamarattha Tepitakatthakatha**. Bangkok: Mahamakutra-vidyalaya Press.
- ภิกษุปาสาทิโก (พระธรรมโสภณ), พระ. ๒๕๑๘. **แนวบรรยายอนาการยวินัย เล่มที่ ๑**. พิมพ์ครั้งที่ ๒ กรุงเทพฯ: แพร่การพิมพ์. / Bhikkhupasadiko. 1975. **Naew Banyay Anagariyavinaya**. Vol I. Bangkok: PhaeKanphim.
- “ราคาทองคำประจำวัน ที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖.” ๒๕๕๖. **ไทยรัฐ**. (๒๑ พฤษภาคม): ๘. / “Taday Gold Price” 2013. **Thairat**. (21 May)
- ราชบัณฑิตสถาน. ๒๕๔๖. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์. / Royal Institute. 2003. **Thai Dictionary of the Royal Institute**. Bangkok: Nanmee.
- สังฆรักษ์อำนาจ เขมปณโณ (ยอดทอง), พระครู. ๒๕๕๔. **พระพุทธศาสนากับปัญหาจริยธรรมเรื่องการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. / Khemapaño, Sankharasa-amnat. 2011. **Phra Buddhasasana kab Panha Cariyadham Rueng Kanlamerd Siddhi nai Sapsinthangpanya nai Sangkhom Thai**. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.
- สาริบุตรมหาเถระ, พระ. ๒๕๔๒. **พระคัมภีร์สารัตถทีปนี (แปล) ภาค ๒**. แปลโดย สิริ เพ็ชรไชย. กรุงเทพฯ: ทิพยวิสุตติ. / Sariputramahathera. 1999. **Saratthadipani (Thai)**. Vol I. Bangkok: Divyavisuddh.
- อิสระ สิงห์เปี้ย, พระมหา. ๒๕๔๕. **การวิเคราะห์ปัญหาอาทินาดานาตามพุทธจริยศาสตร์เถรวาทในบริบทสังคมไทย**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจริยศาสตร์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. / Singpear, Issara. 2002. **An Analisis of the Problem of Adinnadana According to Theravada Buddhist Ethics in Thai Society**. M.A. Thesis, Mahidol U.
- อุดรคณาธิการ (ชินทร์ สระคำ), พระ และจำลอง สารพัดนึก. ๒๕๓๐. **พจนานุกรมบาลี-ไทยฉบับนักศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. / Udornganadhikan and Sarapatnuek, Camlong. 1987. **Pali-Thai Dictionary for Student**. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya U. Press.
- กรมวิชาการเกษตร. ๒๕๕๒. **“มาตรฐานคุณภาพเมล็ดถั่วเหลือง”** (ออนไลน์) เมื่อ ๘ มกราคม ๒๕๕๒. / Department of Agriculture. 2009. **Matrathan Khunnaphap Malet Thaulueang**. (online) <http://it.doa.go.th/vichakan/news.php?newsid=34>.

- กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่. ๒๕๕๖ ก. “แร่โลหะมีค่า-แร่เงิน.” (ออนไลน์) เมื่อ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๖. / Department of Primary Industries and Mines. 2013 a. **Valuable Metal-Silver.** (online) www.dpim.go.th/minerals-minerals/mp002.php
- _____. ๒๕๕๖ ข. “แร่โลหะมีค่า-แร่ทองคำ.” (ออนไลน์) เมื่อ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๖. / _____. 2013 b. **Valuable Metal-Gold.** (online) www.dpim.go.th/minerals-inerals/mp002.php
- _____. ๒๕๕๖ ค. “แร่โลหะ-แร่ทองแดง.” (ออนไลน์) เมื่อ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๖. / _____. 2013 c. **Valuable Metal-Copper.** (online) www.dpim.go.th/minerals-inerals/mp002.php.
- บ้านจอมยุทธ. ๒๕๔๓. “ถั่วเหลือง (Soybean).” (ออนไลน์) เมื่อ สิงหาคม ๒๕๔๓. / Bancomyuddh. 2000. **Soybean.** (online) www.baanjommyut.com/library_2/extension-2/soybean/06.html.
- ประมวล เพ็งจันทร์ และชัชวาล บุญปัน. ๒๕๔๔. “สังขยาปกาสะกฏิกา : อุปกรณ์แห่งการหยั่งถึงความจริงจากโลกวิทยาศาสตร์พุทธศาสนา” (ออนไลน์) เมื่อ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๔. / Pengcan, Pramuan and Punpan, Jajaval. 2001. **Sankhyapakasakatika: Upakornhaeng Kanyangthueng Khwamcing cak Lok Vidyasat Buddhasasana.** (online) www.midnightuniv.org/midnight2545/newpage9.html